Ազգ
Azg
armenian daily
26 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 2003 ՈՒՐԲԱԹ 239(2924)

Նարեկացուն նվիրված գիտաժողով Ս. Էջմիածնում

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ Ամենայն հայոց կաթողիկոսի հայրապետական սրբատառ կոնդակով 2003 թվականը հռչակված է Սբ. Գրիգոր վրդ. Նարեկացու «Մատյան ողբերգության» աղոթագրքի 1000-ամյակի տոնախմբման տարի: Նարեկին նվիրված միջոցառումների շրջանակներում դեկտեմբերի 27-ին Մայր աթոռ Սբ. Էջմիածնում նախագահությամբ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ Ամենայն հայոց հայրապետի տեղի կունենա գիտաժողով:

«Հայռուսգազարդի» վճռական ճակատամարտը

Հանձնաժողովն ընդառաջեց լրացուցիչ քննարկումներ անցկացնելու ընկերության առաջարկին

ԱՐԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Գազի սակագների հետագա ճակատագիրը կորոշվի հունվարի 9-ին: Երեկ, ընդառաջելով «Հայռուսգազարդի» լրացուցիչ քննարկումներ կատարելու առաջարկին, նման որոշում կայացրեց ՀՀ բնական մենաշնորհների սակագների կարգավորման հանձնաժողովը: Իսկ մինչ այդ բուռն քննարկումներ ծավալվեցին հանձնաժողովի աշխատակազմի ներկայացրած առաջարկների շուրջ:

Առաջարկները հետեւյալն են՝ մինչեւ 10 հզ. խմ գազ սպառողների համար 1000 խմ գազի սակագինը սահմանել 51 հզ. դրամ, իսկ 10 հզ. խմ-ից ավելի սպառողների համար՝ 79,1 դոլար: Այսինքն, փաստորեն սակագինը մնում էր նույնը: Հանձնաժողովի աշխատակազմը «Հայռուսգազարդին» առաջարկում էր աշխատել 3 տոկոս շահութաբերությամբ, իսկ համակարգի պահպանման ծախսերի հաշվարկում հիմք էր ընդունվել ոչ թե ԳՕՍՏ-ի սահմանած նորմատիվային բազան, այլ ընկերության մենեջմենտի բարելավումից հետո ստեղծված վիճակը: Բնականաբար, հանձնաժողովի այս եզրակացությունները դժգոհությամբ ընդունեցին «Հայռուսգազարդի» ներկայացուցիչները, որոնք բազմաթիվ փաստարկներ բերեցին ի պաշտպանություն սեփական տեսակետների:

Տես ♦ էջ 3

ԱՍՈՒԼԻՍ

Հայաստանի Թեքեյան մշակութային միությունն ամփոփեց տարվա գործունեությունը

Երեկ Թեքեյան կենտրոնում Հայաստանի Թեքեյան մշակութային միության նախագահ Ռուբեն Միրզախանյանն ասուլիսի էր հրավիրել լրատվամիջոցների ներկայացուցիչներին: Հանդիպման հիմնական նպատակը ՀԹՄՄ «Վահան Թեքեյան» ամենամյա մրցանակների շնորհման կարգին ու վարչության որոշմանը ծանոթացնելն էր (տես՝ «Ազգ», 25.12.03):

Ինչպես տեղեկացրեց պրն Միրզախանյանը, «ԹՄՄ ԱՄՆ-ի եւ Կանադայի կազմակերպությունը վերջերս ստացել է կտակ որպես անձեռնմխելի հիմնադրամ, որի տոկոսները յուրաքանչյուր տարի հատկացվելու են ՀԹՄՄ մրցանակներին: Հետագայում կլինեն այլ հնարավորություններ մրցանակների եւ նոմինացիաների թիվն ավելացնելու համար: «Մրցանակաբաշխության հիմնական նպատակն է՝ ունենալ խթանիչ դեր գրականության, արվեստի զարգացման գործում», նշեց պրն Միրզախանյանը եւ պատասխանեց լրագրողների հարցերին: «Հայոց աշխարհ» թերթի թղթակցի այն հարցին, թե ինչպես է գնահատում անցնող տարին քաղաքական տեսանկյունից, արդյունավե՞տ էր եւ այլն, պատասխանեց. «Մի բան պարզ է ու լավ, որ ոչխարի տարին ավարտվում է ու մտնում ենք կապիկի տարի: Դա արդեն լավ է, հուսանք՝ հետ չենք գնա, կատակեց պրն Միրզախանյանը եւ ավելացրեց, որ տարին գերհագեցած էր ամենատարբեր իրադարձություններով, «բարձր մակարդակի ընտրություններով» եւ ի վերջո՝ մենք ունենք այն արդյունքը, ինչ որ ունենք: Ունենք ներկայիս ԱԺ-ի կազմն իր հայտնի մակարդակով: Իհարկե, ընտրություններով պայմանավորված են այն որոշակի փոփոխությունները, որոնք առկա են նաեւ գործադիր իշխանության մարմիններում: Ժամանակը, կարծում եմ, ցույց կտա եւ կդնի իր լավագույն գնահատականը: Այնուամենայնիվ, անցած ամիսներն ընդամենն ամիսներ են», ասաց պրն Միրզախանյանը եւ ավելացրեց, որ մեկ տարի հետո կարելի է փոփոխություններից որեւէ «արդյունք» ակնկալել:

Տես ♦ էջ 2

Արյունոտ օր Թել Ավիվում եւ Գազայում

Փոխադարձ վայրագ ահաբեկչությունների հետեւանքով երեկ նոր զոհեր ընկան Իսրայելում եւ Պաղեստինում: Առաջին դեպքը պատահեց Գազա քաղաքում, որտեղ իսրայելական ռազմական 3 ուղղաթիռներ հրթիռակոծեցին փողոցով անցնող մի ավտոմեքենա, որի մեջ, ըստ Իսրայելի անվտանգության ծառայության, ծայրահեղական մի խմբի ղեկավարներից մեկն էր երթեւեկում, որը պատրաստվում էր ահաբեկչական արարք ձեռնարկել իսրայելցիների դեմ: Հրթիռակոծումից սպանվեց ոչ միայն մեքենայում գտնվող անձը, այլեւ 4 ուրիշ քաղաքացիներ, որոնցից մեկը երեխա:

Մի քանի րոպե անց Թել Ավիվի ավտոբուսային կանգառներից մեկի մոտ մահապարտ ահաբեկչի պայթեցրած ռումբից սպանվեց 3 եւ վիրավորվեց 14 մարդ, որոնցից ոմանք ծանր վիճակում փոխադրվեցին հիվանդանոց: Ճակատագրի հեգնանքով, Թել Ավիվում աշխատանք որոնող պաղեստինցիք հենց այդ կանգառում են հավաքվում:

Փակ դռների հետեւում բանակցեցին Պուտինն ու Բուրջանաձեն

Ի՞նչ պտուղ կարող է տալ այս հանդիպումը

Վրաստանի նախագահի պաշտոնակատար Նինո Բուրջանաձեն երեկ Կրեմլում՝ փակ դռների հետեւում բանակցել է Վլադիմիր Պուտինի հետ, հաղորդում է Ինտերֆաքսը: «Ընտրությունների նախօրեին Վրաստանն ապրում է իր պատմության դժվար պահը: Մենք, անշուշտ, անտարբեր չենք, թե ինչպես են ընթանում այդ գործընթացները Վրաստանում: Մենք գնահատում ենք, որ դուք հնարավոր համարեցիք ժամանել Մոսկվա՝ կարծիքներ փոխանակելու երկկողմ հարաբերությունների եւ դրանց զարգացման հեռանկարների շուրջ», լրագրողներին ասել է Պուտինը: «Ես գնահատում եմ այս հնարավորությունը (հանդիպման), հատկապես Վրաստանի պատմության եւ ռուս-վրացական հարաբերությունների այսքան ծանր ժամանակահատվածում: Մենք հուսով ենք, որ, իրոք, կարող ենք նոր էջ բացել այդ հարաբերություններում, ինչը կհամապատասխանի ռուս եւ վրաց ժողովուրդների շահերին», ասել է Բուրջանաձեն: Այս մեկնաբանություններից հետո Պուտինն ու Բուրջանաձեն հանդիպումը շարունակել են «մեկ գումարած մեկ» ձեւաչափով:

Երեկ Վրաստանի նախագահի ամենահավանական թեկնածու Միխայիլ Սաակաշվիլին «Վրեմյա նովոստեյ» թերթին տված հարցազրույցում նշել է, որ ռուս-վրացական հարաբերություններում սկսվում է ջերմացում: «Մենք Պուտինի հետ կարող ենք ընդունել խիզախ եւ ոչ սովորական որոշումներ», ասել է Սաակաշվիլին: Պատասխանելով հարցին, թե Վրաստանը պատրաստվո՞ւմ է երկրից «քշել» ռուսական ՌԱՕ ԵԷՍ եւ «Գազարդ» ընկերություններին, Սաակաշվիլին ասել է. «Ոչ միայն չենք պատրաստվում, այլեւ պետք է ասեմ, որ մեզ անհրաժեշտ են ռուսական խոշոր ներդրումներ»:

Բենինից Բեյրութ թռչող օդանավը ջախջախվեց

Բենինից Լիբանանի մայրաքաղաք Բեյրութ մեկնող օդանավը երեկ երեկոյան ջախջախվեց թռիչք առնելուց անմիջապես հետո: Ըստ նախնական տեղեկությունների, գերծանրաբեռնված ինքնաթիռը բարձրություն հավաքելու պահին բախվել է ծովեզրյա բարձրահարկ շենքերից մեկին եւ ընկել Ատլանտյան օվկիանոս: Բենինի իշխանությունների տվյալներով օդանավում եղել է 140 ուղեւոր, ներառյալ անձնակազմը: Մինչեւ ուշ գիշեր նրանցից ընդամենը 36 հոգու դիակներ են գտնվել: Բարեբախտաբար գտնվել են նաեւ 4 վերապրողներ: Մնացածների ճակատագիրը դեռեւս անհայտ է: Նրանց մեծամասնությունը լիբանանցիներ են, որոնք տոները հայրենիքում անցկացնելու համար ընտրել էին լիբանանյան «Տրանզիտ էրլայնզ» ընկերության «Բոինգ 727»-ի չարտերային այդ թռիչքը:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

Քաղաքական տարվա վարագույրը փակվեց 2004 թ. բյուջեով

Անկախ տրամագծորեն հակառակ կարծիքներից, գալիք տարվա ֆինանսական ամենակարեւոր փաստաթուղթն իրականություն է: ՀՅԴ խմբակցության ղեկավար Լեւոն Մկրտչյանի որակմամբ, օրինակ, այն ոչ միայն 1 տարվա, այլեւ գալիք մի քանի տարիների սոցիալ-տնտեսական զարգացման ուղեգիծ ու հիմքեր է նախանշում՝ ներառելով նաեւ աղքատության հաղթահարման ու երկրի զարգացման միջնաժամկետ ծրագրերը: Ընդդիմության դիտարկմամբ՝ հակառակը, բյուջեն խիստ հեռու է սոցիալական համարվելուց:

Բյուջեի օրենքի վերջնական տարբերակը ներկայացրեց ֆինանսների եւ էկոնոմիկայի նախարար Վարդան Խաչատրյանը: Բյուջետային քննարկումների երկարատեւ ոդիսականից հետո կառավարությունն ԱԺ տարբեր հանձնաժողովներից, կոալիցիոն 3 ուժերից (վերջիններս համատեղ են ներկայացրել) 214 առաջարկություններ է ստացել: Կառավարության լրամշակված տարբերակն ընդունել է միայն 117 առաջարկություններ: Բյուջեի նախնական տարբերակի համեմատ նոր տարբերակում եկամուտները եւ պաշտոնական տրանսֆերներն ավելացել են շուրջ 5 մլրդ դրամով՝ կազմելով 274 մլրդ դրամ:

Վարդան Խաչատրյանը նշեց, որ բյուջեի նոր տարբերակում հաշվի են առնվել միայն ֆինանսական ավելացումների հստակ նախագծեր ներկայացնող առաջարկները: Առաջարկներ են եղել ծախսերն ավելացնել սոցիալ-մշակութային ոլորտում 5,96 մլրդ դրամով, տնտեսության ճյուղերում՝ 7,22 մլրդ դրամով, պետական ու տեղական ինքնակառավարման ապարատներում՝ համապատասխանաբար 0,5 եւ 0,4 մլրդ դրամով:

Ծախսային մասը, սակայն, ավելացել է 5,5 մլրդ դրամի չափով: Բյուջեի դեֆիցիտն ավելացել է 0,5 մլրդ դրամով: Սակայն կառավարությունն իր նախաձեռնությամբ ծախսերի ավելացում է նախատեսել (4,67 մլրդ դրամ) մի քանի այլ ապարատներում եւս:

Վերջնարդյունքում 2004 թ. պետական բյուջեի երկրորդ տարբերակով նախնականի համեմատ ծախսերի ընդհանուր ծավալը 311 մլրդ-ի փոխարեն սահմանվել է 317 մլրդ դրամ:

Եզրափակիչ ելույթում ՀՀ վարչապետ Անդրանիկ Մարգարյանը բյուջեն որակեց իբրեւ հավասարակշռված՝ թե՛ ծախսերի, թե՛ եկամուտների առումով:

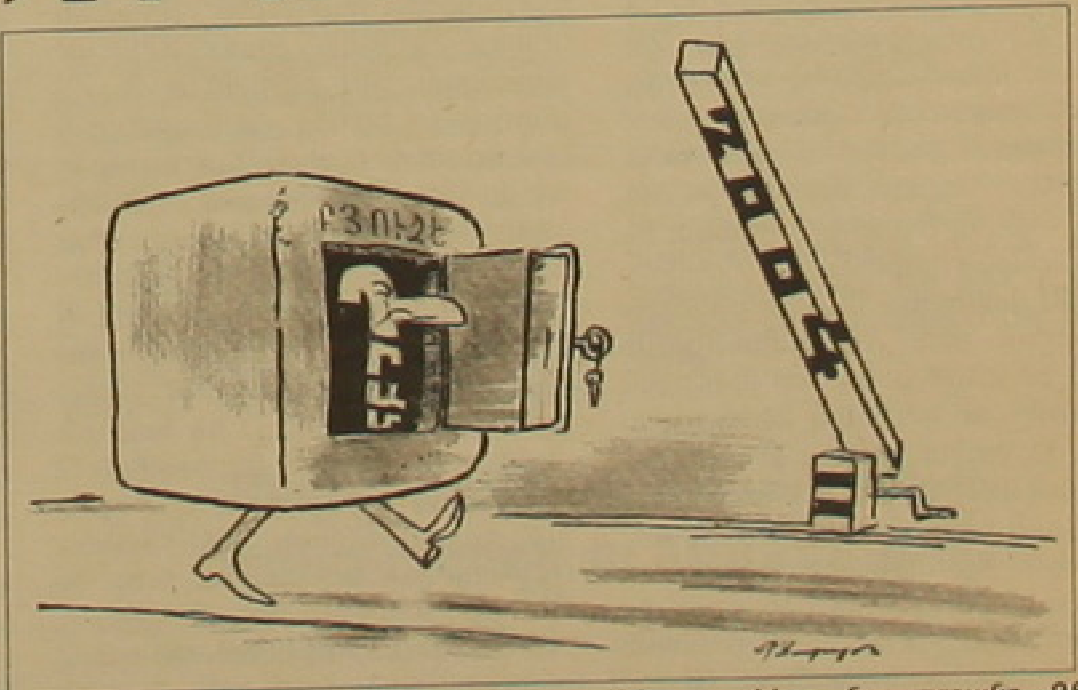

ԱԺ արտահերթ նստաշրջանը 96 կողմ, 6 դեմ եւ 0 ձեռնպահ ձայներով ընդունեց 2004 թվականի բյուջեի նախագիծը: 2004 թվականի մեկնարկը տրված է: *(Այս մասին տես նաեւ էջ 2):*

ԿԱՐԻՆԵ ԴԱՆԻԵԼՅԱՆ

Ընթացիկ

Բարեկամական խորհուրդներ հայոց վարչապետին

Հայաստանի վարչապետ Անդրանիկ Մարգարյանը «Ռեգնում» լրատվական գործակալությանը տված հարցազրույցում, ավելի ստույգ հարցազրույցի Վրաստանին վերաբերող հատվածում արել է մեկնաբանություններ, որոնք այլ կերպ հնարավոր չէ բնութագրել, քան հարեւան երկրի ներքին գործերին միջամտելու փորձ: Անկասկած, հարգարժան վարչապետը չի ունեցել հարեւան պետության ներքին գործերին միջամտելու ցանկություն: Պարզապես այդպես է ստացվել:

«Կայունությունը Վրաստանում, անկախ նրանից, թե ով է իշխանության ղեկին այդ երկրում, չափազանց կարեւոր է Հայաստանի համար: Ցավոք, մենք իրավունք չունենք ազդելու հարեւան երկրի ներքին գործընթացների վրա: Բայց չմոռանանք, որ Վրաստանում բնակվում են զգալի թվով հայեր, եւ հայ բնակչության մասնակցությունը քաղաքական գործընթացներին դժվար թե երկրորդական դեր խաղա», ասել է Ա. Մարգարյանը:

Վարչապետի վերոնշյալ առաջին նախադասությունը գերազանց է. կայունությունը Վրաստանում, անկախ նրանից, թե ով է իշխանության ղեկին այդ երկրում, չափազանց կարեւոր է Հայաստանի համար: Երկրորդ նախադասությունը եւս գերազանց է, բայց առանց «ցավոքի»: Եթե պետության երրորդ դեմքը ասեր «մենք իրավունք չունենք ազդելու հարեւան երկրի ներքին գործընթացների վրա», ապա կարելի էր միայն հպարտանալ վարչապետի դիվանագիտական կարողություններով: Ցավոք, պրն Մարգարյանը նախադասությունից առաջ «ցավոք» է ասել, ինչը 180 աստիճանով փոխում է խոսքի իմաստը, այսինքն՝ ինչ վատ է, որ մենք (Հայաստանը) իրավունք չունենք ազդելու հարեւան երկրի ներքին գործընթացների վրա:

Վարչապետն, անշուշտ, պարտավոր չէ եւ ֆիզիկապես չի կարող ունենալ հնարավորություններ տեղյակ լինելու հարեւան երկրի ներքին բոլոր մանրամասնություններին: Վրաստանում վերջին տարիներին անցկացվող սոցիոլոգիական հարցումները ցույց են տալիս, որ այդ երկրի բնակչությունը որպես երկրին սպառնացող հնարավոր սպառնալիքի աղբյուր տալիս է հայի եւ Հայաստանի անունը, ընդ որում աբխազների եւ օսերի անունները որպես հնարավոր վտանգի աղբյուր նշվում են հայերից հետո: Վրաց բնակչության մոտ 40 տոկոսը, հնարավոր անջատողական օջախ է համարում Ջավախքը: Հայաստանի եւ հայ ժողովրդի հանդեպ Վրաստանում առկա նման փսիխոզի ֆոնին վարչապետ Մարգարյանի խոսքերը միանշանակ բացասաբար են ընկալվելու:

«Վրաստանը որոշակի խնդիրներ ունի Ռուսաստանի հետ կապված չեչենական, հետեւաբար նաեւ միջազգային ահաբեկչության հետ», վարչապետի այս մեկնաբանությունը տեղին չէ, ավելորդ է: Անշուշտ, Վրաստանը որոշակի խնդիրներ ունի Ռուսաստանի հետ կապված չեչենական, հետեւաբար նաեւ միջազգային ահաբեկչության հետ, ինչպես նշել է Մարգարյանը, բայց այդ մասին ՀՀ վարչապետը չէ, որ պետք է բարձրաձայն մտահոգվի: Այն, ինչ թույլատրելի է հայ լրագրողին, ռուս գեներալին կամ նախագահ Պուտինին, թույլատրելի չէ հայոց վարչապետին:

«Չլուծված է մնում նաեւ Վրաստանում ռուսաստանյան ռազմական բազաների հարցը: Թեեւ վրացական կողմը պնդում է, որ դրանք դուրս բերվեն, բայց այն շրջանների բնակչությունը, որտեղ դրանք տեղակայված են, ասենք՝ Հայաստանը նույնպես, շահագրգռված են, որ այդ բազաները դեռ մի որոշ ժամանակ այնտեղ մնան», ասել է Մարգարյանը: Անշուշտ, ջավախահայությունը, թերեւս՝ նաեւ Հայաստանը, շահագրգռված չեն Ախալքալաքից ռուսական ռազմակայանի դուրսբերմամբ, սակայն Հայաստանի վարչապետն իրավունք չունի բարձրաձայն նման տեսակետ հայտնելու: Պրն Մարգարյանը դա կարող է անել պաշտոնաթողությունից հետո:

«Վարչապետը պարզաբանում է» վերնագրով հոդվածում «Հայկական ժամանակ» օրաթերթը երեկվա համարում մեջբերել է վարչապետ Մարգարյանի արձագանքը «Ռեգնումին» տված հարցազրույցի իր իսկ մեկնաբանությունների քննադատության առնչությամբ: Սակայն այս դեպքում էլ վարչապետը միջամտում է Ռուսաստանի ներքին գործերին հայտարարելով. «Ինչ վերաբերում է ռուսական ռազմական բազաներին, ապա դրանք այնպես թե այնպես դուրս են գալու Վրաստանից, եւ իմ կողմից արված «որոշ ժամանակ մնալու» ձեւակերպումը հենց այդ մասին է վկայում եւ ոչ ամենեւին այնտեղ պարտադիր տեղակայվելու»:

Վարչապետ Մարգարյանը «Ռեգնումին» տված հարցազրույցում կարող էր որոշակի ազդանշաններ ուղարկել Թբիլիսիի իշխանություններին վիրահայության խնդիրների վերաբերյալ, անշուշտ պահպանելով դիվանագիտական նրբերանգները:

Այսպես, պրն Մարգարյանը կարող էր մտահոգություն հայտնել Վրաստանում հայկական պատմական հուշարձանների բարձիթողի վիճակի, այդ հուշարձաններից մոտ մեկ տասնյակի վրացացման առնչությամբ: Հարեւան Վրաստանում խնդիր կա վրացիների եւ ոչ վրացիների, այդ թվում հայերի միջեւ, հատկապես երբ խոսքը վերաբերում է կադրային քաղաքականությանը: Այս երկրում հայերին պարտադրում են (ոչ ֆիզիկական ճնշմամբ) փոխել ազգանունները եւ դառնալ վրացի, եւ բազում այլ խնդիրներ, որը Հայաստանի պետությանը պետք է որ հետաքրքրի:

Ահա այս հարցերի մասին պետք է խոսել (պահպանելով դիվանագիտական նրբերանգները), երբ առիթ է ընձեռվում անդրադառնալ Վրաստանին, հայ-վրացական հարաբերություններին:

ԹԱԹՈՒԼ ՀԱԿՈԲՅԱՆ

Հայաստանի Թեքեյան մշակութային միությունն ամփոփեց տարվա գործունեությունը

Սկիզբը՝ էջ 1

ԼՂՀ-ի հարցի լուծման վերաբերյալ հարցին հնչեց այսպիսի պատասխան. «Հարավային Կովկասում շատ լուրջ փոփոխությունները եւ Ադրբեջանում, եւ Վրաստանում ուղղակիորեն անդրադառնում են Հայաստանի եւ Լեռնային Ղարաբաղի հարցի քաղաքական զարգացումներին: Այնպես որ, պատրանքներով առաջնորդվել ԼՂՀ-ի կարգավորման խնդրում ոչ մի դեպքում պետք չէ: Մենք նախ եւ առաջ պետք է ելնենք նրանից, թե պետությունն ինչ հետաքրքրություններ ունի տարածաշրջանում»:

ԹՄՄ առաջիկա ծրագրերի մասին խոսելիս պրն Միրզախանյանը նշեց, որ 2004 թ. կգործի միության թատրոնը, որ կունենա 12-14 դերասան, եւ բանակցություններ են ընթանում փորձերի համար համապատասխան դահլիճ գտնելու համար:

Վերջին 4-5 ամիսների ընթացքում ԹՄՄ-ն կազմակերպել է մի շարք միջոցառումներ, որոնք երեւելի եղան մեր մշակութային կյանքում: Գիտությունների ակադեմիայի հետ նշվեց Վահան Թեքեյանի ծննդյան 125-ամյակը: Ի դեպ, թե սփյուռքում եւ թե Հայաստանում մի շարք միջոցառումներ կազմակերպվեցին նվիրված մեծ բանաստեղծի ու մտավորականի հոբելյանին: Սակայն մեր նախաձեռնածը այլ բնույթ էր կրում, այն գիտական կոնֆերանս էր: Բոլոր կարդացված զեկուցումները շուտով կհրատարակվեն մի ամբողջական գրքույկով: Հայաստանի գրողների միության հետ համատեղ նշվեց Շահան Շահնուրի 100-ամյակը: ԹՄՄ բարձրագույն պարգեւին «Ադամանդակուռ Արարատ» շքանշանին արժանացան ՀԳՄ նախագահ Ֆադեյ Սարգսյանը եւ մեծանուն արվեստագետ, երաժիշտ Ջիվան Գասպարյանը:

Իսկ Ամանորի առիթով պրն Միրզախանյանը ԹՄՄ անունից շնորհավորեց ներկաներին, մաղթեց նորանոր ձեռքբերումներ ու որպես Ամանորի նվեր նրանց հանձնեց միության 2004 թ. փառավոր օրացույցը, որտեղ տեղադրված են հայ անվանի ու ճանաչված նկարիչների 12 լավագույն աշխատանքները: Ի դեպ, այդ աշխատանքների բնօրինակները հեղինակները նվիրաբերել են Թեքեյան մշակութային միությանը, որն առաջիկայում կվաճառի դրանք եւ հասույթը կօգտագործի մշակութային-կրթական իր ծրագրերն իրականացնելու համար:

1000 տպաքանակով օրացույցերից 600-ն արդեն ուղարկվել է սփյուռքի կառույցներին, իսկ մյուսները կիրացվեն Հայաստանում:

ՄԱՐԻԵՏԱ ՄԱԿԱՐՅԱՆ

Նոր կամուրջներ Լոռիում

Վանաձորից Ալավերդի ավտոմայրուղու 31-րդ կմ-ում փքարային մի հատված կար, որ տարիներ շարունակ դժվար անցանելի ու վտանգավոր էր երթեւեկի համար: Փամբակ գետի ջրերը տասնամյակի ընթացքում ողողելով ափամերձ ճանապարհի հենապատերը, արդեն իսկ դրանք հասցրել էին փլուզումների սահմանին, մշտապես սպառնալից իրավիճակներ ստեղծելով վարորդների համար:

Օրերս ավարտվեց 2 կամուրջների շինարարությունը, որոնք գետի աջ ու ձախ ափերին մերձակա ճանապարհահատվածները մատչելի դարձրին տարվա ցանկացած եղանակի եւ ցանկացած փոխադրամիջոցի համար:

Շինարարությունն իրականացրել է «Դարձնիկ» ՍՊԸ արցախյան կազմակերպությունը՝ դարձյալ «Լինսի» հիմնադրամի միջոցներով: Կամուրջներից մեկի թռիչքը 33,12 մ է, մյուսինը՝ 33,33 մ, համապատասխանաբար 45 եւ 66 մ երկարությամբ:

Շինարարության իբրեւ «Լինսի» ծրագրերի իրականացման գրասենյակի տեխնիկական վերահսկիչ մասնակցել է անվանի կամրջաշինարար Գեորգի Ջանեյանը: Կամուրջների պաշտոնական բացման արարողությունն սպասվում է առաջիկա օրերին: Դրանք ամանորյա լավագույն նվերը դարձան տեղի բնակչությանը՝ այլեւս անվտանգ դարձնելով հաղորդակցումը շրջակա համայնքների ու բնակավայրերի հետ:

Կ. Դ.

ՍԽԱԼ ԿԱՄ ՍԽԱԼԵՑՆՈՂ ՀԱՇՎԱՐԿ

Դիվանագիտական կամ ընդդիմադիր շանտա՞ժ

Վերջերս խորհրդարանական լսումների ժամանակ ՀՀ արտգործնախարար Վարդան Օսկանյանը նկատել էր, որ «Բաքու-Թբիլիսի-Ջեյհան» նավթատարի շահագործումից Ադրբեջանի բյուջեն կմտնի տարեկան 4 մլրդ ԱՄՆ դոլար:

Հայաստանի ընդդիմությունն իր հերթին առիթը բաց չի թողնում որպես իշխանությունների արտաքին քաղաքականության ձախողություն մատնանշել «Բաքու-Թբիլիսի-Ջեյհանը», թե ինչու Հայաստանով չի անցնում: Մի կողմ թողնենք ընդդիմությանը, որն իշխանությունների իրական սխալները քննադատելու եւ ճիշտ կամ իր պատկերացրած ճանապարհները ցույց տալու փոխարեն, զբաղված է անհիմն մեղադրանքներով եւ ջուր ծեծելով:

Հարց է ծագում, որտեղի՞ց է վերցվել 4 մլրդ դոլարի առասպելը: Մենք կարող ենք միայն ենթադրել, որ ոչ ճշգրիտ տեղեկատվությամբ փորձ է արվում հանրության շրջանում ստեղծել տպավորություն, թե մի քանի տարի հետո Ադրբեջան են հոսելու նավթադոլարներ, այդ երկիրը հզորանալու է, եւ Հայաստանն ստիպված է լինելու Ղարաբաղի հարցում զիջումների գնալ: Սա լոկ ենթադրություն չէ. 4 մլրդ դոլարի մասին խոսվել է ղարաբաղյան հարցի կարգավորման ենթատեքստում:

Անշուշտ, նավթամուղի շահագործմամբ Ադրբեջանի բյուջեն համալրվելու է, բայց արդյոք տարեկան 4 մլրդ դոլարո՞վ:

Բաքվում հարյուրավոր անգամ գրվել է եւ ասվել, որ «Բաքու-Թբիլիսի-Ջեյհանի» շահագործումից Ադրբեջանը տարեկան կստանա 700 մլն-ից 1 մլրդ եկամուտ՝ կախված միջազգային շուկայում նավթի գներից: Մյուս կողմից, վերոնշյալ 700 մլն-ից 1 մլրդ դոլարի մասին ակնկալիքը բացարձակ է եւ հաշվվում է այն գումարը, որ Ադրբեջանը կստանա նավթի արտահանումից ընդհանրապես: Այսինքն՝ ամեն տարի Ադրբեջանի բյուջե չի կարող մտնել հավելյալ 700 մլն կամ 1 մլրդ նավթադոլար, քանի որ արդեն այսօր Ադրբեջանի բյուջե են մտնում նավթադոլարներ «Բաքու-Նովոռոսիյսկ» եւ «Բաքու-Սուփսա» խողովակներով հոսող «սեւ ոսկու» դիմաց: Երբ կավարտվի «Բաքու-Թբիլիսի-Ջեյհանի» շինարարությունը, ապա վերոնշյալ երկու խողովակներով նավթ կամ չի հոսի, կամ կհոսի փոքր ծավալով, փոխարենը կաշխատի «Բաքու-Ջեյհանը»:

Թ. Հ.

ՇԻՐԱԿ

Իրավունքները պաշտպանվում են, երբ գիտակցված են

Անդրեյ Սախարովի անվան Մարդու իրավունքների պաշտպանության հայկական կենտրոնի Շիրակի տարածաշրջանային մասնաճյուղը 2003 թվականի ընթացքում անվճար իրավաբանական խորհրդատվություն է տրամադրել 1533 քաղաքացիների եւ իրավաբանական անձանց, մասնակցել 38 քաղաքացիական եւ քրեական գործերի քննությանը: Փաստաբանական աջակցություն է ցույց տրվել տարբեր դատական ատյանների ուղղված 43 հայցադիմումների եւ դիմումների կազմմանը: Հանրապետության ղեկավար մարմիններին, տարբեր նախարարություններ, գերատեսչություններ, տարածքային կառավարման եւ տեղական ինքնակառավարման մարմիններ հասցեագրվել են 81 դիմումներ, հարցումներ, միջնորդագրեր, ստացվել է 47 պատասխան: Մասնաճյուղի աջակցությամբ գրանցվել է 11 իրավաբանական անձ: Սա ընդամենը մի փոքր մասն է 1996 թվականից գործող իրավապաշտպան այս կազմակերպության անցնող տարվա աշխատանքների, որոնց ամփոփմամբ երեկ «Աստարեգ» ակումբում լրագրողների առջեւ հանդես եկավ մասնաճյուղի ղեկավար Սեյրան Մարտիրոսյանը:

Մարդու իրավունքները կարող են պաշտպանվել, երբ դրանք գիտակցված են: Ելնելով այս դրույթից, կազմակերպությունը մեծ ուշադրություն է նվիրում իրավական-լուսավորչական գործունեությանը: Տարվա ընթացքում մշակվել, բազմացվել ու տարածվել է ՀՀ օրենսդրությունը եւ միջազգային իրավունքի նորմերը լուսաբանող հարյուրից ավելի հուշաթերթ, անցկացվել մարդու իրավունքների եւ ժողովրդավարության, քաղաքացիական կրթության, տեսության եւ իրավունքի հիմունքների, համայնքային զարգացման, ՀԿ ղեկավարման, հանրային քարոզչության եւ այլնի վերաբերյալ 32 դասընթացներ ու պարապմունքներ կենտրոնի Քաղաքացիական հասարակության դպրոցում, Գյումրու Մ. Նալբանդյանի անվան ինստիտուտին առընթեր քաղաքացիական կրթության կենտրոնում, հանրակրթական եւ բարձրագույն ուսումնական հաստատություններում, հասարակական կազմակերպությունների եւ համայնքային խմբերի համար: Կազմակերպվել են նաեւ սեմինար-քննարկումներ, կլոր սեղաններ, եթեր հեռարձակվել մարդու իրավունքներին, թրաֆիքինգին, փախստականների հպատակագրման գործընթացին, քաղաքացիական հասարակության կայացման հիմնախնդիրներին նվիրված հեռուստառադիոհաղորդումներ: Օրենքների նախագծերի քննարկումների, օրենսդրական նախաձեռնությունների եւ այլնի միջոցով ապահովվել է հնարավոր մասնակցություն օրինաստեղծման գործընթացներին: Համապատասխան ծրագրային օգնություն է ցուցաբերվել Շիրակի, Լոռու եւ Արագածոտն մարզերի գյուղական համայնքներում տեղաբաշխված փախստականներին իրենց սոցիալ-տնտեսական եւ քաղաքացիական իրավունքների իրացման գործում, ստեղծվել է 25 համայնքների ու դրանցում բնակվող փախստական ընտանիքների բնութագրերը պարունակող տվյալների համակարգչային բազա:

Մասնաճյուղին կից գործող Քաղաքացիական հասարակության դպրոցը կրթականից բացի իրականացնում է նաեւ համագործակցության, հանրային կարծիքի ձեւավորման, ռեսուրս-կենտրոնի գործառույթներ: Այստեղ գործում է նաեւ իրավական ու քաղաքացիական կրթության գրադարան, ՀԿ-ներին, ԶԼՄ ներկայացուցիչներին տեխնիկական աջակցություն, բազմաբնույթ տեղեկատվություն մամուլի տեսություն, տեղեկատուներ, դրամաշնորհային հնարավորություններ տրամադրելու հստակ մեխանիզմ:

Գ. Մ.

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակութեան ԺԲ տարի

Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐԹ» ՍՊԸ

Երեւան 375010, Հանրապետութեան 47
Ֆաքս: 374-1-562863
e-mail: azg2@arminco.com
www.azg.am

Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221
Լրագրողների սենեակ
/ հեռ. 581841
Համակարգ. ծառայութիւն
/ հեռ. 582483

Apple Macintosh
համակարգչային սարքաւորումը
«Ազգ» թերթի

Թերթի նիւթերի ամբողջական թէ մասնակի արտատպումները տպագիր մամուլի միջոցով կամ ռադիոհեռուստատեսութեամբ, առանց խմբագրութեան գրաւոր համաձայնութեան, խստիւ արգելւում են, համաձայն ՀՀ հեղինակային իրաւունքի մասին օրէնքի:

Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում

«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.
Yerevan, Armenia, 375010

Ազգային ժողովը «շնչային թերապիա» է իրականացնում

Ցավոք՝ նաեւ իր նկատմամբ

Կարծես ամենամյա պրակտիկա է դառնում, որ հանրապետության խորհրդարանն իր աշխատանքի ոչ փոքրածավալ մասն իրականացնում է տարվա ավարտին: Հետաքրքրական փաստ է, որ մի քանի օրվա ընթացքում խորհրդարանը «քննարկում» է տասնյակ օրինագծեր, օրենքներում կատարելիք փոփոխություններ: Ընդ որում, որպես կանոն, տարվա ավարտին օրենսդրական «չաղ» փաթեթով խորհրդարան է գալիս կառավարությունը:

Այն, որ Ազգային ժողովը հապճեպորեն եւ թեր քննարկում է որոշ օրենքներում կատարելիք էական եւ ոչ էական փոփոխությունները, դեռ կարելի է համարել ոչ կարեւոր: Սակայն եթե մի երկրի խորհրդարան այդ տեսության գործունեության համար կարեւորագույն մի փաստաթուղթ, ինչպիսին բյուջեի նախագիծն է, ընդունում է նույն ընթացակարգով, պարզ է, որ այդ բյուջեն արդեն կատարման առումով երբեւէ ապահովված չի լինի:

Այս օրերին խորհրդարանն իր արտահերթ նստաշրջանի յուրաքանչյուր օր օրակարգը սպառելու նկատառումից ելնելով արագորեն անցնում է մի կետից մյուսը: Չեն լինում քննարկում, չեն հնչում հարցեր, չեն լինում ելույթներ: Ստացվում է, որ խորհրդարանը նմանվում է ավելի շուտ դակիչի: Այսինքն՝ հապճեպորեն կնքում է կառավարության վերջին օրերին ներկայացրած օրինագծերը, եւ արդյունքում այդ օրինագծերն անցնում են այնպիսին, ինչպիսին ցանկանում է տեսնել կառավարությունը:

Երեկվա իր աշխատանքի ընթացքում խորհրդարանը ցուցաբերեց բացառիկ արդյունավետություն: Այնպիսի տպավորություն է ստեղծվում, կարծես այս մի քանի օրվա աշխատանքի ընթացքում խորհրդարանը պատրաստ է եւ կարող է սպառել մի ողջ տարվա օրակարգ: Մինչդեռ, որպես արդյունք, ունենում ենք այնպիսի օրենքներ, որոնք հարմար են իշխանությանը եւ կիրառության առումով նպաստում են կառավարության դիրքերի ամրապնդմանը:

Եթե պատգամավորների ողջ տարվա դանդաղկոտությունը փոխհատուցվում է նման հրթիռայնությամբ, ապա բնավ էլ նման օրինագծերի հրատապ ընդունումն արդարացված չէ: Արդարացված չէ թեկուզ այն պատճառով, որ հետագայում եւս այս օրերի ընթացքում ընդունված օրենսդրական փոփոխությունները ժամանակավոր են եւ հավանաբար կենթարկվեն նոր փոփոխությունների:

Գալիք տարին կառավարությունը կսկսի արդեն 2004 թ. բյուջեի շրջանակներում իրականացնելիք միջոցառումներից: Եվ եթե այս արտահերթ նստաշրջանում խորհրդարանն ընդունի կառավարության ներկայացրած բյուջեի նախագիծը, ապա կարելի է ասել, որ կառավարությունը 2004 թ. կգործի այնպես, ինչպես նախընտրելի է իր համար: Իսկ օրենսդիրներն ուղղակի իրավունք չեն ունենա որեւէ հարցում քննադատելու կառավարությանը, եթե իսկապես առանց նորմալ քննարկումների, առաջարկությունների, ելույթների ու հարցադրումների ընդունեն բյուջեի նախագիծը:

ԱՂԱՎՆԻ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

Էլի 20 րոպե կառավարությանը՝ մտածելու համար

Օրենքի 25 նախագծերի քվեարկությունները սկսելուց առաջ «Արդարություն» խմբակցությունը, օգտվելով կանոնակարգով վերապահված իրավունքից, 20 րոպե ընդմիջում խնդրեց: Քվեարկության էր դրվել «Հայկական ատոմակայան», «Երեւանի ջերմաէլեկտրակայան», «Որոտանի հիդրոէլեկտրակայանների համալիր», «Բարձրավոլտ էլեկտրացանցեր» եւ «Հայռուսգազարդ» փակ բաժնետիրական ընկերություններին հարկային արտոնություններ տրամադրելու մասին» ՀՀ օրենքի նախագիծը (երկրորդ ընթերցում): Նախատոնական տրամադրությամբ պատգամավորները հարկադրված եղան ենթարկվել: Ընդամենը 10 րոպե անց ըստ կարգի հետեւեց երկրորդ՝ 1-ժամյա ընդմիջումը: Ակնհայտորեն շտապող պատգամավորներին նախաամանորյա տրամադրությունները փորձարկելը Վիկտոր Դալլաքյանը բացատրեց այսպես. «Մենք ուզում ենք կառավարությանն էլի ժամանակ տալ մտածելու: Էներգահամակարգի կառույցներին տրվող հարկային արտոնությունները պետք է դուրս գրվեն եւ հայտերում չամրագրվեն, որպեսզի չանդրադառնան սակագների վրա: Սակագների բարձրացումը ժողովրդի աղքատության պարագայում անթույլատրելի է»:

Ընդմիջումից հետո, այնուամենայնիվ, նախագիծն անցավ 86 կողմ, 7 դեմ («Արդարությունը»), 0 ձեռնպահ ձայներով:

Նոր ընդմիջումներից ապահովագրվելու համար ԱԺ նախագահը ստիպված եղավ աշխատանքը վերսկսելուն պես քվեարկության դնել առանց ընդմիջման աշխատելու հարցը: Այս անգամ նրան հաջողվեց արդյունքի հասնել: Իսկ Վ. Դալլաքյանին չհաջողվեց իրականացնել իր «սպառնալիքը»՝ ամեն քվեարկությունից առաջ 20 րոպե ընդմիջում խնդրելու եւ պատգամավորներին մինչեւ լույս դահլիճում պահելու վերաբերյալ:

Կ. Դ.

Չվերագրանցված կուսակցությունները ենթակա են լուծարման

Ինչպես եւ կրկնակի մերժում ստացածները

Խորհրդարանը երեկ արագընթաց նիստի ժամանակ, ի թիվս քննարկվող այլ օրինագծերի, անդրադարձավ նաեւ կուսակցությունների օրենքում փոփոխություն կատարելու նախագծին: Արդարադատության նախարար Դավիթ Հարությունյանի ներկայացմամբ, փոփոխության անհրաժեշտություն է առաջացել կուսակցությունների վերագրանցումից հետո, երբ 8 կուսակցությունների վերագրանցումը մերժվել է, որոշ կուսակցություններն էլ ընդհանրապես չեն դիմել:

Ըստ նախատեսվող փոփոխության, այն կուսակցությունները, որոնք չէին դիմել վերագրանցվելու, ենթակա կլինեն լուծարման: Ընդ որում լուծարման պահանջով դատարան կարող է դիմել լիազոր մարմինը: Իսկ եթե կուսակցությունը դիմել է վերագրանցվելու համար, սակայն ստացել է մերժում ներկայացված փաստաթղթերը պահանջներին չհամապատասխանելու պատճառաբանությամբ, ապա այս դեպքում կուսակցությունը կարող է 1 ամսվա ընթացքում կրկին դիմել՝ անհրաժեշտ փաստաթղթերը համապատասխանեցնելով ներկայացվող պահանջներին:

Արդարադատության նախարարը, ի հավելումն ասվածների, նշեց, որ գրանցման մերժում ստացած կուսակցություններին տրվել է մանրամասն վերլուծություն՝ փաստաթղթերի ներկայացման պահանջների մասին, ուստի եւ երկրորդ անգամ մերժվելու դեպքում կուսակցությունը ենթակա կլինի լուծարման:

«Հայռուսգազարդի» վճռական ճակատամարտը

Սկիզբը՝ էջ 1

Մասնավորապես, «Հայռուսգազարդի» վարչության նախագահ Կարեն Կարապետյանը, անդրադառնալով առաջարկվող 3 տոկոս շահութաբերությանը, դա բիզնեսի տրամաբանությանը դեմ համարեց: Ընկերության կողմից առաջարկվող սակագնի բարձրացումն ինքնանպատակ չէ: Հակառակ դեպքում ընդհանրապես վտանգվում է գազ ունենալու հնարավորությունը: Բացի այդ, առաջարկվող շահութաբերությամբ ոլորտում ոչ միայն հնարավոր չի լինի ներդրումներ կատարել, այլեւ համակարգի պահպանման ծախսերը հոգալ:

«Հայռուսգազարդի» առարկությունների վերաբերյալ իրենց տեսակետները հայտնեցին նաեւ հանձնաժողովի անդամները: Հանձնաժողովի նախագահ Ռոբերտ Նազարյանը, նշելով, որ տարակարծությունները աշխատակազմի եւ ընկերության միջեւ անգամ լրացուցիչ քննարկումների դեպքում անփոփոխ կմնան, կողմ արտահայտվեց աշխատակազմի ներկայացրած որոշմանը: Փոխնախագահ Նիկոլայ Գրիգորյանն, ընդհակառակը, այն կարծիքը հայտնեց, որ նոր պայմաններում, նոր ներդրումների դեպքում 3 տոկոս շահութաբերությունը բավարար չէ: Հանձնաժողովի անդամներից Սամվել Արաբաջյանը որեւէ կոնկրետ տեսակետ չարտահայտեց շահութաբերության չափի վերաբերյալ, բայց կողմ արտահայտվեց այդ հարցը լրացուցիչ քննարկելուն: Իսկ Շիրազ Կիրակոսյանը կողմ էր աշխատակազմի առաջարկներին, ասելով, որ «Հայռուսգազարդի» մոտեցումներից այնպիսի տպավորություն է ստեղծվում, թե ընկերության հայտի 90-օրյա քննարկումները չեն եղել: Վերջնարդյունքում հանձնաժողովը 4 կողմ եւ 1 դեմ ձայների հարաբերակցությամբ որոշեց բավարարել «Հայռուսգազարդի» խնդրանքը լրացուցիչ քննարկում անցկացնելու համար: Դրանից հետո հանձնաժողովի անդամները եւ «Հայռուսգազարդի» վարչության նախագահը պատասխանեցին լրագրողների հարցերին՝ առավել հանգամանորեն ներկայացնելով իրենց մոտեցումները:

Կարեն Կարապետյանը թվարկեց այն հանգամանքները, որոնք խիստ անհրաժեշտ են դարձնում սակագնի բարձրացումը: Հայաստանը համեմատական առումով ամենաէժան գազն է ստանում սահմանի վրա: Միակ երկիրն է, ուր 1997 թ.-ից ի վեր գազի սակագները չեն փոխվել, այն դեպքում, երբ, օրինակ, Բելառուսը այս տարի 3 անգամ փոխել է գազի սակագինը: Հայաստանը նաեւ միակ երկիրն է, որ մատակարարված գազի դիմաց միջպետական պարտք չի առաջացրել, երբ օրինակ Ուկրաինայի եւ Բելառուսի պես պետություններն ունեն այդպիսի պարտք, եւ միակ երկիրն է, որ գազամատակարարման երաշխավորված երկարաժամկետ պայմանագիր ունի: «Այս 7 տարվա մեջ Հայաստանում չկա մեկ ապրանք, որի գինը բարձրացած չլինի: Ամբողջ աշխարհում գազի սակագինը բարձրանում է, ինչպես կարող է Հայաստանում չբարձրանալ, երբ գազն ամբողջությամբ ներմուծվում է», նշեց «Հայռուսգազարդի» վարչության նախագահը: Բացի այդ, ներկայումս մեկ խմ գազն ավելի էժան է, քան 7-8 խմ փայտը եւ «Հայռուսգազարդը» առաջարկում է ներկայումս գազ չունեցող հատվածին, որը բնակչության երկու երրորդն է, օգտվել այդ էժան վառելիքից: Մինչդեռ եթե ընդառաջում ենք բնակչության գազ ունեցող հատվածին /մեկ երրորդին/, չբարձրացնելով գազի սակագինը, ապա զրկում ենք բնակչության մյուս հատվածին գազ ունենալու հեռանկարից, քանի որ նոր ներդրումներ կատարելու հնարավորությունը բացառվում է:

«Շահութաբերության ո՞ր չափը կբավարարի» հարցին Կարեն Կարապետյանը պատասխանեց, որ այդ չափը գոնե ավելին պետք է լինի բանկային վերաֆինանսավորման տոկոսներից. «Ինչու ոչ այնքան, որքան «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ընկերության շահութաբերությունն է (17 տոկոս)»:

«Ազգի» հարցին, թե արդյոք վտանգվո՞ւմ է գազամատակարարման երկարաժամկետ պայմանագիրը հանձնաժողովի կողմից սակագների անփոփոխ թողնելու պարագայում, «Հայռուսգազարդի» վարչության նախագահը պատասխանեց, որ գազամատակարար ընկերությունները փնտրելու են ամենաթանկ շուկան: «Մենք փորձում ենք մեր շուկան գրավիչ դարձնել եւ կանենք ամեն ինչ, որ այդ պայմանագիրը խոցելի չդարձնենք», նշեց նա:

Ամփոփելով մամուլի ասուլիսը՝ հանձնաժողովի նախագահ Ռոբերտ Նազարյանը նշեց, որ իրենց դերը հավասարակշռություն ապահովելն է, որպեսզի պաշտպանելով սպառողի շահերը, չվնասեն գազամատակարար ընկերության ծառայությունների մատուցմանը: «Հանձնաժողովի դերը հավասարաչափ սակագնային քաղաքականություն իրականացնելն է, որը դժգոհ կթողնի երկու կողմերին էլ», ասուլիսը եզրափակեց նա:

2004 թ.-ը վճռակա՞ն Իրան-Հայաստան գազամուղի համար

«Հայռուսգազարդի» վարչության նախագահ Կարեն Կարապետյանը երեկ նշեց, որ Իրան-Հայաստան գազամուղն ավելի շահավետ չէ, բայց անհրաժեշտ է: «Հայռուսգազարդը» շահագրգռված է մասնակցելու այդ նախագծին, որի իրականացման դեպքում հնարավոր է, որ թուրքմենական գազը ստանանք Իրանի տարածքով: Կարեն Կարապետյանը կարծիք հայտնեց, որ 2004 թ.-ը այս նախագծի համար որոշիչ կարող է լինել:

Ա. Մ.

Զինծառայողների ընտանիքներին տրվող 5 հազար դրամին որոշ դեպքերում կավելանա մի քանի հազար

Զինծառայողների եւ նրանց ընտանիքների անդամների սոցիալական պաշտպանության, Հայրենական մեծ պատերազմի վետերանների, հաշմանդամների սոցպաշտպանության մասին օրենքներում կառավարության առաջարկած փոփոխություններին ավելացել են մի շարք առաջարկություններ: Մասնավորապես կատարվել է փոփոխություն, որի համաձայն զինծառայողների եւ նրանց ընտանիքներին տրվող 5 հազար դրամ օգնությունը ընտանիքի անդամների 5-ից ավելին լինելու դեպքում յուրաքանչյուր անդամի հաշվով կավելանա 1000 դրամով:

Այս օրինագծի կապակցությամբ առաջարկություններ է ներկայացրել պատգամավոր Վիկտոր Դալլաքյանը, որոնք, սակայն, չեն ընդունվել: Եվ, ինչպես պատճառաբանվեց, այդ առաջարկություններն ընդունելու դեպքում անհրաժեշտ կլինեին շուրջ 2,5 մլրդ դրամ միջոցներ, որոնք, ըստ սոցապ նախարար Աղվան Վարդանյանի, ներկա դրությամբ չկան:

Կատարվել է եւս մեկ փոփոխություն, որով պատերազմի հաշմանդամ վետերանները արտոնյալ պայմաններով կստանան առողջարանային ուղեգրեր:

Սոցիալական խարտիայի վավերացումը՝ սոցիալական հարաբերությունների նոր մակարդակ

Կարեւորագույն մի փաստաթուղթ, որին խորհրդարանը ոչ պատեհ հապճեպությամբ անդրադարձավ երեկ, վերանայված եվրոպական սոցիալական խարտիայի վավերացումն էր՝ կից հայտարարությամբ: Խարտիան ստորագրել է Հայաստանը 2001 թ. հոկտեմբերին: Խորհրդարանը պետք է վավերացնի մինչեւ 2004 թ. հունվար:

Ըստ հիմնական զեկուցող սոցապ նախարար Աղվան Վարդանյանի, խարտիան ֆինանսական որեւէ առանձին պարտավորություն չի առաջացնում: Այն ընդհանուր առմամբ եվրախորհրդի շրջանակներում է: Ներկա դրությամբ խորհրդարանը պետք է վավերացնի խարտիայի որոշ դրույթներ, իսկ ամբողջությամբ խարտիան կվավերացվի ավելի ուշ:

Միջազգային այս պայմանագրի վավերացումը կարեւոր է հատկապես աշխատանքային հարաբերությունների կտրվածքով: Այս առումով էլ խարտիայի դրույթների կիրառումն ամբողջական կդառնա, երբ ԱԺ-ն ի վերջո ընդունի աշխատանքային նոր օրենսգիրքը:

Ա. Հ.

2003-ի ամենալավ նկարիչը, Ձմեռ պապն ու ձյունանուշը

Ըստ Վիկտոր Դալլաքյանի, 2003 թվականի ամենալավ նկարիչը Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի նախկին նախագահ Արտակ Սահրադյանն էր, որ մեծ «արվեստով» նկարեց նախագահական ընտրությունների արդյունքները:

Իսկ տարվա ամենալավ Ձմեռ պապը կարող է դառնալ Գալուստ Սահակյանը, որովհետեւ «միշտ ժպտում է: Ձյունանուշի համար թեկնածու մշակույթի նախարար Թամար Պողոսյանն է, թեեւ գուցե «Գալուստ Սահակյանն այլ թեկնածու կարող է նախընտրել»: Ճաշակի հարց է...

Կ. Դ.

2003-ը՝ սոցիալական փորձարարությունների տարի

Անցնող տարին իրավամբ կարելի է գնահատել իբրեւ սոցիալական հույսերի ու հուսախաբության տարի, երբ տնտեսությունը՝ վկայաբերելով ֆինանսական սուղ միջոցները, սահմանափակվեց փոքրածավալ բարեփոխումների շրջանակներում, որոնք այդպես էլ չմեղմեցին աղքատության բազմադեմ նկարագիրը: Իրականացվեցին միկրոռեֆորմներ ու բարեփոխումներ, որոնք ընդամենը դարձան խճողված հիմնախնդիրների լուծման նրա բարյացակամության եւ իրեն ու աղքատ զանգվածին բաժին հասնում՝ ընդամենը ծննդյան համար տրվող 39.000 դրամ միանվագ նպաստը եւ մինչեւ 2 տարեկան երեխայի խնամող, աշխատող մայրերին տրվող մասնակի վճարովի արձակուրդը: Խղճուկ այս հավելումը ներմուծում կլինի միայն 3, 4, 5 երեխա ունեցող բազմազավակ ընտանիքների համար, որոնց թիվը հանրապետության ողջ տարածքում զանգվածաբար նվազել է:

Անցած տարեսկզբից թոշակների միջինը 700 դրամով բարձրացումը նպաստառուների ցուցակներից անապահովների «զտումների» դրակացվող գումարը: Նախկինում այդ գումարի միայն 95 տոկոսն էր ուղղակիորեն ծախսվում: Մնացած 5 տոկոսը բաժանվում էր այն ընտանիքներին, որոնք թեեւ 36-ից ցածր միավորներ ունեին, բայց դարձյալ խիստ կարիքավոր էին: 407 որոշմամբ, իբրեւ միանվագ նպաստ (որա չափը եւս 4000 դրամ է՝ բազային նպաստին հավասար) կօգտագործվի ոչ թե 5 տոկոսը, այլ այնքան, ինչքան անօգտագործելի կմնա՝ նպաստների գումարի ընդհանուր հաշվարկից հետո: Այսինքն, սոցիալական ծառայության տարածքային նախագահները ստանում են 300 հզ. դրամ, նախագահների տեղակալները՝ 240 հզ., խորհրդի անդամները՝ 230 հզ. դրամ: Սրընթաց թռան նաեւ Սահմանադրական դատարանի, դատարանների, ԱԺ, կառավարության աշխատակազմերի աշխատակիցների աշխատավարձերը: Այս ամենը պետբյուջեի վրա նստեց 1 մլրդ 54 մլն դրամ: Եվս 625 մլն դրամ առանձնացվեց տարեվերջի 6 ամիսներին բարձրաստիճան պաշտոնյաների աշխատավարձերի բարձրացման համար:

Անցնող տարում քաղաքացիական

պահության համակարգի լայնածավալ օպտիմալացմանը անցնելու մասին: Առայժմ այն ընթանում է զգուշավոր քայլերով՝ դպրոցների հետ կապված նույն ծրագրի դասերը նկատի առնելով եւ հավանաբար գոնե այս ոլորտում «թավշյա» անցում ակնկալելով: Նույնն է սցենարի նախագիծը՝ սկզբում հիվանդանոցները կմիավորվեն (գործընթացը կմեկնարկի 2004 թ. սկզբից), հետո վերապրոֆիլավորում կլինի, ինչպես ուսուցիչների պարագայում: Առայժմ կրճատվում են միայն վարչական աշխատակազմի աշխատողները:

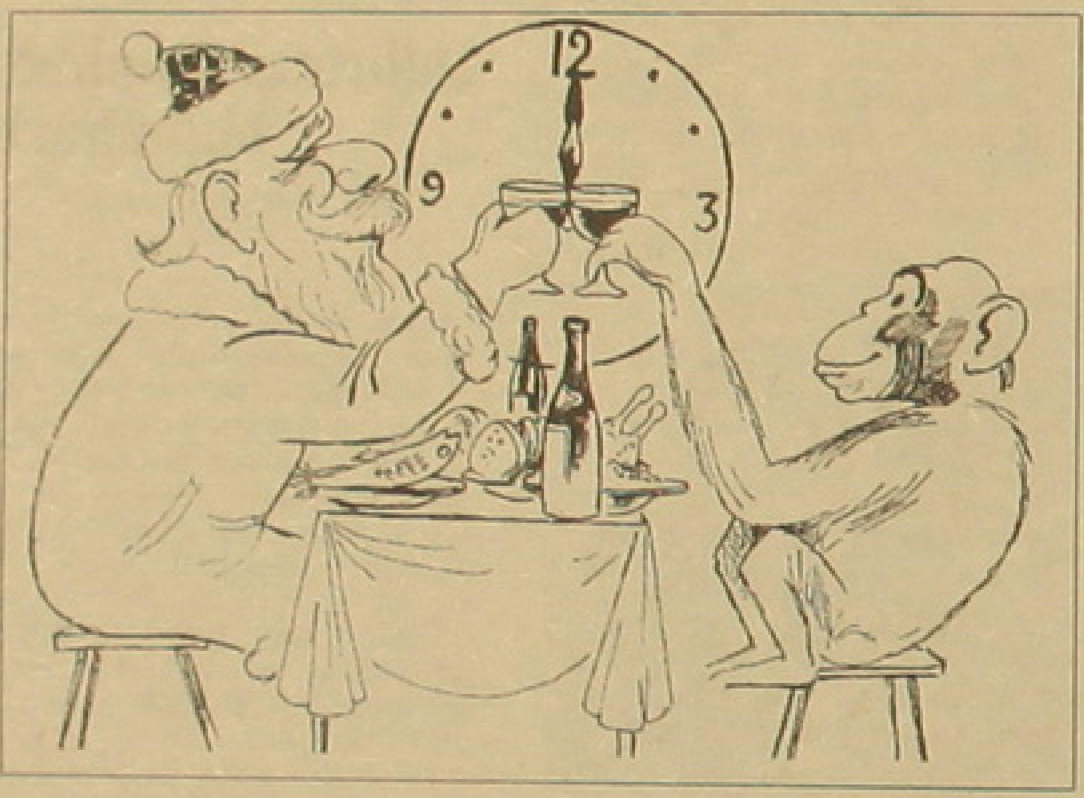

ծին ինքնախաբեությամբ սնելու հերթական հուսակտուր արտահայտությունները:

Մարտի 31-ին ՀՀ նախագահը վավերացրեց «Պետական կենսաթոշակների մասին» օրենքը, որն այս համակարգում մասնակի բարեփոխումների սկիզբ դրեց: Եվ կանանց, եւ տղամարդկանց համար կենսաթոշակային տարիք սահմանվեց 63-ը մինչ այդ գործող 64-ի փոխարեն: Ներմուծվեց նաեւ կենսաթոշակառուի անձնական գործակից հասկացությունը, որը տարբերակումներ նախատեսեց երբեւէ չաշխատած եւ ողջ կյանքն աշխատած քաղաքացիների կենսաթոշակների չափերի միջեւ: Ըստ այդմ, 25 տարուց ավելի աշխատանքային ստաժի դեպքում անձնական գործակիցը գումարվելու է կենսաթոշակի բազային չափի հավելումներին: 40 տարվա աշխատանքային կենսագրության դեպքում, օրինակ, քաղաքացու թոշակը դառնում է ընդամենը 8 հզ. դրամ:

Հոկտեմբերի 1-ից ավելացավ նաեւ ապահովագրական ստաժի 1 տարվա արժեքը՝ 100-ից 120 դրամ սահմանվելով: 2004 թ-ի հունվարի 1-ից կդառնա 140 դրամ:

2003 թ. հուլիսի 1-ից գործողության մեջ մտավ կառավարության՝ 2002 թ. հոկտեմբերի թիվ 350 որոշման մեջ կատարված սրբագրումը: Ըստ այդմ, նպաստառու ընտանիքների մինչեւ 18 տարեկան անչափահաս երեխաներին տրվող հավելումը 1500 դրամից հասավ 2000-ի: Այն գումարվեց բազային նպաստի 4000 դրամին: Աննշան այս հավելումը ուշագրավ է ընդամենը իբրեւ երեխաների հանդեպ պետության հիշողության թարմացման արտահայտություն: Մեր երկրի անչափահաս բնակիչներին պետական սիրուց ու հոգածությունից փշրանքներ

պատճառ դարձավ: 6 տարի առաջ հանրապետությունում 230 հզ. նպաստառու ընտանիք էր հաշվվում, այսօր այդ թիվը 160-165 հզ. է: Մի ձեռքով տալու, մյուսով վերցնելու անողոքության արտահայտությունը դարձավ նաեւ անապահովության սահմանային 36 միավորը հաշվարկելու կարգի մեջ կատարված փոփոխությունը: Հողի եկամուտն այսօր հաշվարկվում է նախկինից ավելի խիստ չափորոշիչով: Հիմա գյուղացին պիտի հողի հարկի փաստացի վճարում կատարի, փաստաթուղթ ներկայացնի, նոր պակասեցվի եկամուտը: Զանցառվում է այն ակնհայտ իրողությունը, որ հողն իրականում եկամուտ չի բերում գյուղացուն, բացի թերեւս օրավուր հացի խնդրի լուծումից:

Կառավարության թիվ 407 որոշմամբ աննշան տեղաշարժվեց նաեւ պետբյուջեից նպաստներին հատկացվող

կենտրոնները հնարավորություն ստացան պարբերաբար, գոնե եռամսյակը մեկ միանվագ դրամական նպաստ վճարել 36 բալից ցածր միավոր հավաքած ընտանիքներին:

Անցնող տարում հայ հասարակությունը ականատես դարձավ անապահով խավի հանդեպ պետական անշրջահայաց վերաբերմունքի մի արտահայտության եւս: Ապացույց, որ նա քսակը սիրով բացում է միայն առանց այդ էլ կենսամակարդակի մյուս բեւեռում հայտնված ապահով խավի առաջ:

2003 թ. հուլիսի 1-ից բարձրացան բարձրաստիճան պաշտոնյաների ու քաղծառայողների աշխատավարձերը: Քաղծառայողների, նաեւ տեխնիկական անձնակազմերի աշխատավարձերը բարձրացան 50 տոկոսով: Միասնականացվեցին անկախ հանձնաժողովների աշխատավարձերը: Այժմ հանձնաժողովների

կրքերի բորբոքման ու հասարակության պառակտման լուրջ պատճառ դարձավ անհատական ծածկագրերի համակարգի ներդրման փորձը: Հատուկ այդ նպատակի համար պետբյուջեից 98 մլն դրամ առանձնացվեց: Արձագանքելով բնակչության վրդովմունքին՝ Հայ առաքելական եկեղեցին արտահայտեց բացասական դիրքորոշում, որը նշում էր մասնավորապես անհատի անվանը համազոր թվի կիրառման անթույլատրելիությունը: Ի պատասխան՝ կառավարությունը ԱԺ-ում հանդես եկավ օրենսդրական նոր նախաձեռնությամբ: 2003 թ. սեպտեմբերի 24-ին ուժի մեջ մտավ նոր՝ Սոցիալական ապահովության քարտերի մասին օրենքը: Այն ստիպված եղավ հաշվի նստել քաղաքացիների կրոնական համոզմունքներին առնչվող հիմնախնդիրների հետ: 2004 թ. հուլիսի 1-ից սոցիալական քարտերի կիրառումը պարտադիր կդառնա հասարակության բոլոր շերտերի եւ պետական ու տեղական ինքնակառավարման մարմինների համար:

Նոր ուսումնական տարեսկզբից զանգվածային դժգոհությունների պատճառ դարձավ օպտիմալացման ծրագրի կիրառումը կրթության բնագավառում: Առայժմ նշվում է աշխատանքից ազատված ուսուցիչների 4 հզ. թվաքանակ: Գործազուրկ դարձած ուսուցիչներին պետությունը մխիթարում է վերապատրաստման ծրագրերով, որոնց շնորհիվ նրանք կարող են այլ աշխատանքի անցնել: Փորձ է արվում փարատել նաեւ այն մտավախությունը, թե օպտիմալացման արդյունքում ազատված դպրոցական շենքերը կրթականից բացի այլ նպատակների կարող են ծառայել:

Կրթական օպտիմալացման աղմուկն ու տհաճությունները դեռ չմարած, հայտարարվեց առողջա-

Նոյեմբերից հացի խնդիրը դարձավ բնակչության մտասանջության հերթական առարկան: Հունիսից հետո սա հացի երկրորդ թանկացումն էր, որն արդեն հիմա, որոշ հաշվարկների համաձայն, 30-40 տոկոս է կազմում: Այդպես էլ արժանահավատ բացատրություններ չտրվեցին իրական դրդապատճառների վերաբերյալ՝ ողջ մեղքը գցելով ազատական շուկայի վրա: Գրեթե նույն ժամանակահատվածում բնակչության դեռեւս կենդանի լավատեսական ինքնահավաստիացումներն ի չիք դարձրեց գազի սակագների թանկացման վերաբերյալ «Հայռուսգազարդի» զգուշացումը:

Բնակչության անապահով գրպանի համար մռայլ այս հեռանկարը լրացվեց խմելու ջրի ու էլեկտրաէներգիայի թանկացման նոր կանխատեսումներով:

Սակագնային թռիչքները չզսպելու, դրանց արհեստական բարձրացման կասեցման գործողություններ չձեռնարկելու, ինչպես նաեւ թանկացումների դեպքում պետական աջակցության ու փոխհատուցումների մեխանիզմ չհիմնավորելու իշխանությունների անգործությունը նրանց ավելի է հեռացնելու ժողովրդից՝ խորացնելով խորթացման անջրպետը: Եվ միանգամայն բացատրելի է, թե ինչու հասարակական հույսերն ու սպասումները տեղափոխվել են մեկ այլ՝ լոտոների երեւակայական ու խաբուսիկ իրականություն: Եվ քանի դեռ չեն հասցրել հիասթափվել սրանցից էլ, փրփուրին ապավինելու ժողովրդական դյուրահավատությունը սոցիալական նոր ցեցերի գրպանները տոգացնելու առատ աղբյուր է մնում:

ԿԱՐԻՆԵ ԴԱՆԻԵԼՅԱՆ

Հոգեւոր կյանքը որքանո՞վ է կարեւորելի մեր հասարակության մեջ

Տարիներ առաջ էր: Երիտասարդական պալատ տանող աստիճաններին ինձ մոտեցավ միջահասակ մի կին: Երիտասարդական պալատի մեծ դահլիճներից մեկում այդ օրը մշտապես հավաքվում էր հավատացյալ մարդկանց մի խումբ իրենց հոգեւոր պահանջմունքը բավարարելու որոշակի արարողություններ անում:

Կինը դողացող ձայնով, գրեթե աղերսագին խնդրեց. «Աղջիկ ջան, ասա, ո՞ւր գնամ, այստեղից էլ դուրս եկա, չմնացի: Քանի-քանի նման տեղերում եմ եղել, հոգուս բավարարում ոչ մի տեղ չեմ ստացել: Ամեն մեկը մի բան է ասում, հոգիս թափառական է դարձել, խաղաղվել եմ ուզում»: Դժվար էր ինչ-որ բան ասել: Կինը տանջվում էր, աչքերի մեջ փշրված ինչ-որ բան կար. «Գուցե գնամ եկեղեցի՞, այնտեղ փնտրեմ խաղաղություն», ասաց ու հեռացավ: Չգիտեմ ուր գնաց: Այդ տարիներին փողոցներում, այգիներում հաճախ կարելի էր հանդիպել հոգեւոր դեգերումների մեջ ընկածների, իսկ իրենց համոզմունքների մեջ հաստատվածները տնից-տուն էին ընկնում, վերջին դատաստանի ու հոգու փրկության մասին իրենց «ուսմունքները» տարածում: Հիմա նրանք քչացել են, համենայն դեպս հասարակական վայրերում սակավ են հանդիպում:

Տարին տարվա հետ գլորելով՝ փոփոխությունների ակնկալիքով ենք ապրում: Սակայն ամեն երեւույթի ընկալում անհատականացված է, ընդհանրացում, ըստ էության, դժվար է անել՝ հատկապես հոգեւոր կյանքին առնչվող հարցերի շուրջ: Կյանքի մակերեսներին դրանք տեսնելն ավելի դյուրին է, եթե դա վերաբերում է, ասենք, եկեղեցաշինությանը կամ հոգեւոր պաշտամունքային կառույցների պահպանմանն ու վերանորոգչական աշխատանքներին: Անցնող տարում մի քանի նորակառույց եկեղեցիներ բացվեցին եւ օծվեցին: Եկեղեցական շինության գոյությունը որեւէ տեղանքում ստեղծում է հոգեւոր միկրոկլիմա՝ մերձակա բնակչությանն ակամա ձգելով դեպի այդ միջավայրը: Սա նկատելի է, երբ շփվում ես տվյալ բնակավայրում ապրող մարդկանց հետ, որոնք ասում են, թե եկեղեցու զանգերն անգամ խորհրդանշական են: Այնպես որ եկեղեցաշինությունը հոգեւոր կյանքն արթնացնելու, հայ մարդուն իր հավատքին կապելու լավագույն ձեւերից մեկն է: (Չնայած հավատացյալ մարդկանց հետ իմ զրույցներից այն տպավորությունն եմ ստացել, որ նրանցից շատերը, Հայ առաքելական եկեղեցու կրոնական ծիսակատարություններին մասնակցելով, հոգեւոր անհրաժեշտ սնունդ չեն ստանում, ժամանակակից կյանքի ռիթմին համապատասխան հոգեւոր խոսք են փնտրում):

Ի՞նչ է արվում հոգեւոր կյանքն ակտիվացնելու համար

Երեւանում գործում է շուրջ 8 եկեղեցի: Բավարարո՞ւմ են նրանք միլիոնանոց քաղաքի բնակչության հոգեւոր պահանջմունքը, ճի՞շտ են արդյոք տեղաբաշխված: Դրանցից 5-ը Կենտրոն համայնքում է: Բացի Սբ. Գրիգոր Լուսավորչից եւ Նոր Նորքի VII զանգվածի Սբ. Սարգիս եկեղեցուց, նոր եկեղեցի մայրաքաղաքում չի կառուցվել: Արաբկիրի տարածքում եկեղեցի չկա, իսկ կարիքն անպայման կա: Ամեն դեպքում կյանքի ծանր պահերին հոգեւոր տաճարն ամենախաղաղեցնող վայրն է: Եկեղեցի այցելողներից շատերն են ասում, որ մոմավառությունը մխիթարանք է, աղոթքը՝ մաքրագործման արարողություն:

Աշխարհիկ եռուզեռի մեջ, նյութականի գերակայությամբ հոգեւոր կյանքը հետզհետե ստվերվում, դառնում է անկարեւոր: Այդպես է՝ աշխարհում աշխարհիկ օրենքներն են իշխում, հոգեւոր կյանքի սպեկտրը նեղ է: Ոչինչ չես կարող անել: Հոգեւոր սկզբունքները գործում են անհատների իրականության մեջ: Եվ այդ իրականությունը թելադրում է բարոյական կենսակերպ: Ավա՜ղ, այդպիսիք շատ սակավ են): Հեռուստահաղորդումների չնչին տոկոսն է անդրադառնում բուն հոգեւոր խնդիրներին (արարողությունից արարողություն, տոնից տոն իբրեւ տեղեկատվություն արվածը հոգեւոր կյանքին սնուցում չի տալիս), օրաթերթերը՝ առավել եւս: Որովհետեւ մարդկային կյանքի առտնին պահանջին գոհացում են տալիս նախ եւ առաջ քաղաքատնտեսասոցիալ-մշակութային շատ կարեւոր տեղեկատվությունները: «Շողակաթ» հեռուստաընկերությունը եւ «Վեմ» ռադիոկայանը եկեղեցական կյանքին անդրադարձող հաղորդումներով, ֆիլմերով, հարցազրույցներով շատ հպանցիկ փորձում են լրացնել այդ բացը: Իրականում հոգեւոր ուժեղ լիցքեր պարունակող խոսքը բացակա է, որովհետեւ հոգեւոր էներգիա կրող անհատները, որոնք իրապես ապրում են այդ կյանքը, ոչ միայն քարոզում, կամ չկան, կամ ստվերում են:

Իհարկե, այս տարի հանրակրթական դպրոցների ուսումնական ծրագրերում հայոց եկեղեցու պատմություն առարկայի ընդգրկելը IV-VII դասարաններում, քրիստոնեական դաստիարակության առաջին լուրջ քայլն էր, դասագրքերի տպագրությունն ու առաքումը դպրոցներ՝ ողջունելի եւ հուսադրող:

Այն իրականացավ Ամենայն հայոց հայրապետի՝ Գարեգին Բ-ի անմիջական նախաձեռնությամբ, որին բարեբախտորեն աջակցեց հանրապետության կառավարությունը՝ տպագրական ծախսերը բնականաբա՜ր թողնելով Մայր աթոռի հոգածությանը:

Բայց խնդիր է, թե ինչպե՞ս է կազմակերպվում ուսուցումը, ունե՞նք արդյոք որակյալ մասնագետներ, ովքե՞ր են դասավանդում եւ ինչպե՞ս. նույն մեթոդներով, ինչ, ասենք, մաթեմատիկա կամ թեկուզ պատմություն առարկաները, պատասխանատվությա՞մբ են, արդյոք վերաբերվում առարկային դպրոցների տնօրենությունները, աշակերտները, ծնողները: Առայժմ սրանք խոցելի հարցեր են:

Հասարակության ինչպիսին լինելը (որակը) հիմնականում կախված է այնտեղ գործող կրթական համակարգից եւ բարոյական լիցքեր կրող այն անհատներից, ովքեր իրականացնում են այդ կրթությունը: Բարոյականությունը սնվում է հոգեւոր աշխարհից: Եթե հոգեւորը ստվերվում, անտեսվում է, հասարակության անկումն ավելի նկատելի է դառնում, որքան էլ մենք փորձենք մեզ համոզել, որ այս տարվա հրապարակի տոնածառն ավելի շքեղ է եւ ամանորյա տորթը՝ մեծ:

ՄԵԼԱՆՅԱ ԲԱԴԱԼՅԱՆ

«Հայաստանը Ռուսաստանի միակ ռազմավարական դաշնակիցն է Հարավային Կովկասում»

Վլադիմիր Ստուպիշինը նորանկախ Հայաստանում Ռուսաստանի առաջին դեսպանն էր: Դիվանագետ, որի մասնակցությամբ էր գրվում Խորհրդային Միության փլուզումից հետո երկու երկրների հարաբերությունների նոր էջը: Մարդ, որ երբեւէ չի թաքցրել իր ջերմ վերաբերմունքը հայերի եւ Հայաստանի նկատմամբ: Մարդ, որ բերեւս չափազանց անկեղծ է դիվանագետի համար:

- Պրն Ստուպիշին, ներկայումս ինչպե՞ս եք գնահատում Ռուսաստանի եւ Հայաստանի հարաբերությունները:

- Ժամանակին մեծ ջանքեր պահանջվեցին, այդ թվում նաեւ Հայաստանում մեր երկրի դեսպանությունից, որպեսզի Մոսկվայում հասկանան Հայաստանի եւ Ղարաբաղի ռազմավարական նշանակությունը որպես Հարավային Կովկասում Ռուսաստանի միակ հուսալի դաշնակցի: Ես ուրախ եմ, որ այժմ Ռուսաստանն իր հարաբերությունները Հայաստանի հետ կառուցում է հենց այս գիտակցությամբ: Զարգանում է եւ քաղաքական, եւ ռազմական, եւ տնտեսական համագործակցությունը: Ռուսաստանին Հայաստանի առկա պարտքը մարելը գույքի միջոցով, կարծում եմ, արդյունավետ տարբերակ է: Ժամանակին այս ճանապարհն առաջարկեցի ես, երբ Հայաստանում Ռուսաստանի դեսպանության համար շենք էր անհրաժեշտ: Մեր դեսպանությունը ձեռք բերեց հրաշալի շենք, Հայաստանին էլ զիջվեց մի քանի միլիոնի պարտքը: Ինչ վերաբերում է ռազմական համագործակցությանը, ուրախ եմ, որ Մոսկվայում հասկանում են, որ Հարավային Կովկասում նախկին Խորհրդային Միության սահմանները կարելի է ամրացնել միայն եւ միայն Հայաստանի հետ:

- Հաշվի առնելով վերջին իրադարձությունները Վրաստանում, ինչպիսի՞ն եք տեսնում Հայաստանի դերը Ռուսաստանի համար Կովկասում:

- Ես արդեն նշեցի, համոզված եմ, որ Ռուսաստանի միակ հուսալի դաշնակիցը Հարավային Կովկասում Հայաստանն է: Ո՛չ Թուրքիայի «հարազատ եղբայր» Ադրբեջանը, ո՛չ էլ Վրաստանը, որի ապագան, իմ համոզմամբ, անորոշ է: Անկախ Վրաստանի առաջին իշխանությունները կոպիտ սխալ թույլ տվեցին՝ չհասկանալով, որ մի երկրում, որի շրջանները տարբեր ազգություններով են բնակեցված, անհրաժեշտ է կառուցել ֆեդերատիվ հարաբերություններ: Այդ կոպիտ սխալի հետեւանքներն այսօր երեւում են: Թե ինչպիսին կլինի Վրաստանի նոր իշխանությունների քաղաքականությունը, դժվարանում եմ ասել, սակայն եթե խելացի գտնվեն, կկարողանան հարաբերությունները կառուցել խաղաղ ճանապարհով: Բայց ակնհայտ է, որ ինքնավարությունները չեն պատրաստվում ենթարկվել Վրաստանի կենտրոնական իշխանություններին: Դա նույնն է, որ Ղարաբաղին առաջարկում են հատուկ կարգավիճակ Ադրբեջանի կազմում: Ինչո՞ւ պետք է Ղարաբաղի ժողովուրդը ցանկանա վերադառնալ Ադրբեջանի կազմ: Ինչ է, Ղարաբաղի տարածքը երբեւէ ադրբեջանցիներինը եղե՞լ է:

- Ի դեպ, ղարաբաղյան խնդրի վերաբերյալ: Ինչպիսի՞ն եք տեսնում հակամարտության լուծումը եւ ե՞րբ:

- Երբ՝ դժվարանում եմ պատասխանել, ներկա վիճակը կարող է շատ երկար տեւել: Իսկ թե ինչպես պետք է լուծվի, Ստուպիշինի պլանը ղարաբաղյան, հայկական պլանն է: Ես դժվարանում եմ պատասխանել, թե ինչպիսին կլինի իրական հանգուցալուծումը, սակայն Հայաստանը, թեկուզ փոքրիկ հողակտոր զիջելուց առաջ, պետք է լավ մտածի: Ի՞նչ տարածքային ամբողջականության մասին է խոսքը, եթե Ղարաբաղը երբեւէ Ադրբեջանի մաս չի կազմել: Դա խորհրդային իշխանությունների նվիրատվությունն էր Ադրբեջանին: Այժմ Խորհրդային Միություն չկա: Ղարաբաղն այժմ այն տարածքներին է տիրում, որոնք միշտ էլ եղել են Արցախի տարածքները: Հայաստանն ավելին չի վերցրել, ես նույնիսկ կարծում եմ, որ դեռ ամբողջը չի վերցրել: Համեմատության համար միայն նշեմ, որ դա նույնն է, եթե որեւէ մեկին բնակարանիդ սենյակում թողնես ժամանակավոր ապրելու, հետո նա միջանցքն ու հյուրասենյակը եւս պահանջի:

- Ինչպիսի՞ն եք տեսնում Ռուսաստանի եւ ԱՄՆ-ի ազդեցության վերադասավորությունը Հարավային Կովկասում՝ հաշվի առնելով վրաստանյան իրադարձությունները:

- Իմ կարծիքով, Վրաստանն այստեղ մեծ դերակատարություն չունի: Մ. Նահանգների համար նորություն չէ Ռուսաստանի ազդեցության տարածաշրջաններ մուտք գործելու փորձը:

Նրանք արդեն մտել են Միջին Ասիա, ինչն, իմ համոզմամբ, Ռուսաստանի իշխանությունների սխալն էր: Նույնն էլ Հարավային Կովկասում է: Ամերիկացիներն Ադրբեջանի հետ վաղուց են համագործակցում Կովկասում տեղավորվելու նպատակով, շատ ավելի վաղ, քան տեղի ունեցան Վրաստանի իրադարձությունները: Ադրբեջանի որոշ քաղաքական գործիչներ հայտարարում էին, թե Ռուսաստանն Ադրբեջանի թիվ մեկ թշնամին է, մասնավորապես ավագ Ալիեւի նախկին խորհրդական Վաֆա Գուլուզադեն, որն այժմ իբրեւ անկախ քաղաքագետ է ներկայանում, իսկ խորհրդային տարիներին դավաճան էր, որը Ռուսաստանի դեսպանություններից գաղտնի տեղեկատվություն էր փոխանցում Թուրքիայի դեսպանություններ: Ցավոք, նրա նմաններն Ադրբեջանում իշխանություն ունեն:

Իսկ Մ. Նահանգները փորձում է մտնել ամեն տեղ, որտեղ հնարավոր է՝ մրցանալով Ռուսաստանի հետ «բարեկամությունը»: Ամերիկացիների համար դաս չի եղել ուրիշ երկրները զավթելու տխուր փորձը: Չնայած այդ երկրներ հացի եւ սննդամթերքի ներդրմանը, միեւնույն է, ամերիկացիներին վերաբերվում էին իբրեւ զաղութարարների, նրանց ասում էին՝ շնորհակալություն հայտնելու փոխարեն: Իրաքում էլ նրանց զավթիչներ են անվանում եւ ամեն օր պայթեցնում այսպես կոչված ահաբեկչություններով: Քանի՞ դագաղ պետք եկավ Վիետնամում՝ 50 հազար: Իսկ քանի՞սը կքավարարի Իրաքում:

Ես չեմ ընդունում նաեւ, երբ Ռուսաստանն է այլ երկրների գործերին միջամտում: Ինձ ասում են՝ հայրենասերը նման կերպ չպետք է խոսի եւ պարտավոր է ընդունել իր երկրի յուրաքանչյուր քայլ: Սակայն, իմ համոզմամբ, հայրենասերը նա է, ով ուզում է, որ իր երկիրն ազնիվ, բարոյական լինի: Իսկ փոքր ժողովուրդներին ճնշելն ամոթ է:

- Պարոն Ստուպիշին, Ձեզ Հայաստանում մեծ ջերմությամբ են հիշում: Իսկ դուք ինչպե՞ս եք հիշում մեր երկրում Ձեր աշխատանքի տարիները:

- Հպարտությամբ եւ ջերմությամբ: Չնայած 90-ականները Հայաստանի համար դժվարին, մութ տարիներ էին, ես շատ սիրեցի այդ երկիրը: Հարգում եմ ծեր ժողովրդի անցած ուղին: Ես հավատում եմ, որ հայերն ունեն բոլոր նախադրյալները լավ, երջանիկ ապրելու համար, եթե խանգարողներ չլինեն:

Կեցցե՛ Հայաստանը, կեցցե՛ Արցախը:

Մ. ՀՈՎՀԱՆՆԵՓՅԱՆ

Անվտանգության արտակարգ միջոցառումներ Եվրոպայում

Եվրոպայում Սուրբ ծննդյան տոները եւ տարեվերջի օրերն անցնում են անվտանգության աննախադեպ ձեռնարկումների պայմաններում: Ֆրանսիայի կառավարությունը դեկտեմբերի 24-ին չեղյալ հայտարարեց «Էր Ֆրանս» ավիաընկերության Փարիզ-Լոս Անջելես չվերի 6 թռիչքներ՝ «ապահովության նկատառումներով»:

Ֆրանսպրեսը հաղորդում է, որ վարչապետ Ժան-Պիեռ Ռաֆարենի կարգադրությամբ չվերթերը չեղյալ էին հայտարարվել «հակաահաբեկչության ոլորտի ֆրանս-ամերիկյան համագործակցության շրջանակներում ձեռք բերված հետախուզական տվյալների հիման վրա»: Ի դեպ, դեկտեմբերի 24-ին Լոս Անջելեսի օդանավակայանի բեռնահանգույցները փակ են եղել մասնավոր ավտոմեքենաների համար: Կիրակի օրվանից ամբողջ ԱՄՆ-ում անվտանգության ապահովման «շատ բարձր» մակարդակ է հայտարարված:

Ապահովության արտակարգ միջոցներ են ձեռնարկվում Մեծ Բրիտանիայում, Լեհաստանում, Իսպանիայում եւ Իտալիայում, որոնք «հակաահաբեկչական պատերազմում» ԱՄՆ-ի հավատարիմ դաշնակիցներն են: Չորեքշաբթի հետմիջօրեին Մադրիդի կայարաններից մեկում վնասազերծվել է բավական անջատականների դրած հզոր պայթուցիկ սարքը: Տարեվերջյան տոների առթիվ Մադրիդում աշխատող ոստիկանների թիվը 500-ով ավելացել է:

Մեծ Բրիտանիայի ոստիկանության պետ Ջոն Սթիվենսը բրիտանացիներին կոչ է արել տոնական այս օրերին հատկապես զգոն լինել, չմոռանալով Ստամբուլում վերջերս տեղի ունեցած հակաբրիտանական ահաբեկչությունները: Ֆրանսպրեսի տվյալներով, միայն Լոնդոնի կենտրոնում այժմ աշխատում են 3000 ոստիկաններ՝ անցյալ տարեվերջի 2500-ի դիմաց:

Լեհաստանը, որն Իրաքի օկուպացմանը մասնակցող երկրներից մեկն է, վերջին շաբաթներին ավելի ու ավելի շատ տեղեկություններ է ստանում, թե իր տարածքում հնարավոր են ահաբեկչություններ: Այդ մասին հայտարարել է Լեհաստանի ներքին անվտանգության գործակալությունը: Երկրում արդեն մեկ երրորդով ավելացվել է գործող ոստիկանների թիվը: Հատկապես ուժեղացվել է հասարակական շենքերի, սահմանային պահակակետերի, օդանավակայանների, եկեղեցիների, առեւտրի կենտրոնների եւ ժողովրդական տոնախմբությունների վայրերի վերահսկողությունը:

«Ալ Ղաիդան» մահմեդականներին հորդորում է անհապաղ հեռանալ Նյու Յորքից, Վաշինգտոնից եւ Լոս Անջելեսից

«Ալ Ղաիդայի» հետ կապված ինտերնետային սայթերը մահմեդականներին կոչ են անում անհապաղ հեռանալ Նյու Յորքից, Վաշինգտոնից եւ Լոս Անջելեսից: «Ամերիկայի մեր մահմեդական եղբայրներ, սա վերջին նախազգուշացումն է», նշվում է իսլամիստների արմատական կազմակերպություններից մեկի սայթում:

«Ալ Լիվա» խմբավորումը «Ալ Ղաիդայի» ներկայացուցիչ Աբու Իսամ Ալ Յամանիի անունից հայտարարել է, որ «Ալ Ղաիդայի» հաջորդ հարձակումները «կլինեն հատկապես դաժան, իսկ դրանց թիրախը կլինի ԱՄՆ-ը»: Մահմեդականները պետք է թողնեն այդ երկիրը, որպեսզի «պատահաբար չզոհվեն» անձնապատճական ահաբեկչություններից:

Իսլամական լրատվամիջոցների համաշխարհային ընկերության սայթում ընդգծվում է, որ առաջիկա ահաբեկչությունները «կստիպեն մոռանալ Մանհեթենի սեպտեմբերի 11-ի դեպքերը»:

Երեկ «Վաշինգտոն փոստ» թերթը գրեց, որ ԱՄՆ-ում մտնական կազմուպատրաստ վիճակի են բերված զանգվածային բնաջնջման զենքի կիրառման հետեւանքների դեմ պայքարող զինվորական եւ քաղաքացիական օպերատիվ խմբերը: Թերթի տվյալներով, իշխանությունները վախենում են, որ ահաբեկիչները կարող են տոնական այս օրերին կիրառել կենսաբանական եւ քիմիական նյութեր, ինչպես նաեւ ճառագայթային զենք, որը հայտնի է «կեղտոտ ռումբ» անունով:

Արտակարգ իրավիճակի ծագման դեպքում օպերատիվ խմբերն ի վիճակի են ռազմափոխադրական ինքնաթիռներով երկու ժամում հասնել երկրի մի ծայրից մյուսը: Վտանգի կապակցությամբ Կալիֆոռնիայի նահանգում շտապ կարգով տեղակայվում են լրացուցիչ սենսորային սարքեր, որոնք կարող են օդում հայտնաբերել վտանգավոր կենսաբանական նյութերը: **«Ազգն»** արդեն տեղեկացրել է, որ օրերս ԱՄՆ-ում հաստատվել է հակաահաբեկչական պատրաստության «նարնջագույն»՝ շատ բարձր մակարդակ:

ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅ ՄԱՄՈՒԼ

Ինչո՞վ է պայմանավորված թեկնածուի շրջադարձը

ԱՄՆ-ի Դեմոկրատական կուսակցության առաջադրած նախագահական թեկնածու, զորավար Վեսլի Կլարքը դեկտեմբերի 15-ին հայտարարեց, որ ճանաչում է Հայոց ցեղասպանությունը: «Օսմանյան իշխանությունները կոտորեցին հայ ղեկավարներին Կոստանդնուպոլսում եւ այլ քաղաքներում: Նրանք արքաղծեցին հայկական եկեղեցիները եւ կազմակերպեցին հայ ազգաբնակչության տեղահանումը՝ հարյուր հազարավոր տղամարդկանց, կանանց, երեխաներին, մեծահասակներին եւ երիտասարդներին քշելով ամայի անապատներ, որտեղ էլ նրանք սպանվեցին կամ մահացան սովից եւ հիվանդություններից», ասաց նա ավելացնելով, որ «1915-ին տեղի ունեցածը ցեղասպանություն է»:

Ամերիկահայերը, բնականաբար, ողջունեցին Կլարքի այս արտահայտությունը: Նա ծառայել էր որպես ՆԱՏՕ-ի եվրոպական տարածքի դաշնակիցների գլխավոր հրամանատար, եւ նրա կողմից ցեղասպանության ճանաչումը քաղաքական տեսակետից նշանակալի էր՝ հաշվի առնելով, որ նա կարող է դառնալ Մ. Նահանգների հաջորդ նախագահը կամ փոխնախագահը: Նրա դիրքորոշումը կարեւոր է նաեւ իր հրեական ծագման տեսանկյունից: Դա նրան դարձնում է խիստ դյուրազգաց մարդկության դեմ կատարված ոճրագործությունների նկատմամբ: Հայրը մահացել է, երբ ինքը չորս տարեկան է եղել: Մայրը նորից ամուսնացել է եւ նրան մեծացրել որպես հարավային բապտիստական եկեղեցու հետեւորդի: Նախնիները, ըստ հրեական «Ֆորվարդ» թերթին տված հարցազրույցի, «Մինսկի ռաբբիների սերնդից են»:

Ողջունելով հանդերձ, սակայն, ամերիկահայերը չեն կարող մոռանալ այն փաստը, որ երբ տարի առաջ ուրիշների (նաեւ Ռիչարդ Փեռլի) թվում Կլարքն էլ ստորագրել էր այն փաստաթուղթը, որով պահանջվում էր Ներկայացուցիչների պալատի արտաքին հարաբերությունների հանձնախմբից մերժել Հայոց ցեղասպանությունը ճանաչելու բանաձեւը՝ պատճառաբանելով, որ նման քայլը «վնաս կհասցներ Մ. Նահանգների շահերին աշխարհի կարեւորագույն մի տարածաշրջանում»: «Ժամանակը չէ հարված հասցնելու մի անփոխարինելի դաշնակցի, որն ավելի քան խառասուն տարի պատացուցել է իր հավատարմությունն ու ռազմավարական կարեւորությունը: Թուրքիայի համագործակցությունն անհրաժեշտ է տարածաշրջանում Մ. Նահանգների շահերի առավել խթանման առումով», գրված էր նամակում, որը ստորագրել էին նախկինում բարձրաստիճան ռազմական եւ հետախուզական պաշտոններ զբաղեցրած անձինք:

Զորավար Կլարքն, անշուշտ, կարող է արդարանալ՝ ասելով, թե միայն վերջերս է ավելի խորամուխ եղել Հայոց ցեղասպանության մեջ: Նրան, իհարկե, չպետք է մեղադրել շրջադարձի համար: Բայց նա պետք է իմանա, որ շատերը կարող են հարցականի տակ դնել նրա անկեղծությունը, քանի որ ցեղասպանության ճանաչման հայտարարությունը նա կատարում է նախագահական ընտրարշավի շրջանակներում: Որպեսզի առավել համոզիչ հնչեն նրա հայտարարությունները, նա պետք է բացատրություն տա հայկական համայնքին հետեւյալ հարցերի շուրջ.

1. Ինչո՞ւ համաձայնեց 2000 թ. հոկտեմբերին ստորագրել այդ նամակն ընդդեմ Հայոց ցեղասպանության:

2. Արդյոք նա շարունակո՞ւմ է հավատալ, որ Հայոց ցեղասպանության ճանաչման բանաձեւը հակասում է Մ. Նահանգների ազգային շահերին:

3. Նախագահ ընտրվելու դեպքում պատրաստվելո՞ւ է նման բանաձեւի անցկացումը Կոնգրեսում: Դեկտեմբերի 15-ի հայտարարության մեջ նա այդպիսի խոստումներ չի տալիս:

4. Կտեղադրի՞ արդյոք դեկտեմբերի 15-ի հայտարարությունն ու այս հարցերի պատասխաններն իր վեբկայքում (www.clark04.com):

Ամերիկահայերը նման քաղաքական վարժանքների ականատես եղել են նախորդ նախագահական թեկնածուներ Ջորջ Բուշ հոր, Բիլ Քլինթոնի եւ Ջորջ Բուշ որդու օրոք: Նրանք բոլորն էլ իրենց խոստումները չեն պահել նախագահ ընտրվելուց հետո:

Քանի դեռ հստակ պատասխաններ չկան վերոհիշյալ հարցերին, զորավար Կլարքը չպետք է հույս ունենա, որ ամերիկահայերը կպաշտպանեն նրան նախագահական ընտրություններում:

ՀԱՐՈՒԹ ՍԱՍՈՒՆՅԱՆ
«Կալիֆոռնիա կուրիեր»

Բեթհովենի պատգամը ժառանգելով

180 տարի առաջ Լ. վան Բեթհովենի ավարտած 9-րդ սիմֆոնիան Ֆ. Շիլլերի «Ցնծության ձոնի» տեքստի վրա հիմնված խմբերգային վերջավորությամբ պատմության մեջ մտել է որպես մարդկությանն ուղղված առաջին բացահայտ կոչը միավորվել հանուն սիրո ու եղբայրության: 20-րդ դարում Բեթհովենի հետքերով գնացին ուրիշ կոմպոզիտորներ, օրինակ, Գ. Մալերը (8-րդ սիմֆոնիա), մասամբ՝ Ա. Սկրյաբինը, որոնք ձգտում էին այդ գաղափարին տալ միստերիալ բնույթ:

Մինչդեռ բեթհովենյան նմուշը պարզ է եւ առնական: Իրոք, ի՞նչը կարող է ավելի պարզ լինել մարդկանց փոխըմբռնումից: Եվ միեւնույն ժամանակ իր նմանին ընբռնելու համար մարդը պետք է արհեստություն ունենա: Վերջին դարերի սահմանագծին Բեթհովենի պատգամը համապարփակ իմաստ է ստացել: Իսկ մարդկային դիրքորոշումների եւ նվաճումների մերժումից բզկտվող Հայաստանի համար պատգամն ընկալվում է որպես հանդուրժողության եւ փոխադարձ հարգանքի ողջերթ:

Գուցե այդ մասին էր մտածում Արամ Ղարաբեկյանը, դիմելով բեթհովենյան գլուխգործոցին: Թերեւս նաեւ այդ մասին: Կուզենայինք, որ Ա. Խաչատրյանի անվան համերգասրահը ծայրեծայր լցրած հանրությունը դաս առնի Բեթհովենի ոչ միայն երաժշտությունից, այլեւ փիլիսոփայական դիրքորոշումից: Ի վերջո, եթե հիմա երկրի վրա հեղինակություններ չունենք, ապա եկեք հայացքներս հառենք երկնքին:

Բեթհովենի հոգին այդ օրը գնծում էր: Ղարաբեկյանը հրաշք գործեց, միավորելով իր նվագախմբային Կամերային երգչախումբը եւ Հայաստանի ֆիլհարմոնիկ նվագախմբի երգչախումբը: Երկուսն էլ միախառնվեցին զորեղ միաձույլ հնչողությամբ: Եվ դա ոչ թե սոսկ խմբերգային մեծաքանակ էր, այլեւ վեհությամբ տպավորիչ հնչյունային ոռնամպասկեր: Համահավաք երգչախումբը մարմնավորում էր կենսական ուժը, իսկ դրա տարբեր խմբերը, գեղեցիկ երանգավորելով կամ օժանդակելով իրար, ինչ-որ կենդանի օրգանիզմի զգացողություն էին ստեղծում: Շիլլերի հասու խոսքերը եւ դրանցից գլխավորը՝ Freude-ն, ստերեոֆոնիկ կերպով տարածվելով ամբողջ երգչախմբում, հիացնում էին հստակությամբ եւ մաքրությամբ:

Կարծում եմ, Բեթհովենի 9-րդ սիմֆոնիայի վերջնամասը Երեւանում այդքան հզոր երբեւէ չի հնչել: (Նման ինչ-որ բան ինձ վիճակվել է ունկնդրել «Պրահայի գարուն» փառատոնում, որտեղ Բեթհովենի 9-րդ սիմֆոնիան ավանդաբար կատարվում է վերջին համերգում): Բռավո, մաեստրո Ղարաբեկյան: Վերջնա

մասի մեներգիչներ Նունե Բաղալյանը (սոպրանո), Նարինե Անանիկյանը (մեցցո-սոպրանո), Ռուբեն Նուրիջանյանը (տենոր), Վահան Մակվեցյանը (բաս) եւս իրենց դիրքի բարձրության վրա էին: Ձայները լավ միահյուսվում էին, փոխադարձաբար լրացնում իրար, իսկ բասի եւ տենորի մենապարտիաներն անհրաժեշտ ազդակ էին հաղորդում երաժշտական զարգացմանը:

Նվագախմբային երեք մասերում առավել տպավորիչ էին առաջինը եւ երկրորդը: Հայաստանի կամերային նվագախումբը ֆիլհարմոնիկ նվագախմբի փողային եւ հարվածային խմբերի հետ միավորելիս Ղարաբեկյանը կանգնած էր բարդ խնդրի առջեւ, որի լուծումը կախված չէր դիրիժորից: Երրորդ մասը (Adagio molto e cantabile) փողային խմբից պահանջում էր առանձնահատուկ հասուն, ինչն, ավաղ, չկար: Բացի դրանից, զգացվում էր հնչողության հագեցվածություն ապահովող լարային գործիքների թվի անբավարարությունը:

Այդուհանդերձ, անգամ նման կազմի պայմաններում թեմատիզմով իրար մոտ առաջին եւ երկրորդ մասերը կատարվեցին պատշաճ թափով եւ մտքի նշանակությամբ: Դիրիժորն աշխատում էր քանդակագործի պես. նա «ծեփում» էր մանրամասներ, բլոկներ, աստիճանաբար կերտելով պատկառելի հնչյունային հուշարձան: Ընդսմին, նա պահպանում էր տեմպի համաչափությունը, ռիթմիկ պատկերի խստությունը, ընդհանուր հուզական զսպվածությունը: Ըստ դիրիժորի հայեցակարգի նվագախմբային մասերը դարձան «Ցնծության ձոնի» նախապատրաստությունը, եւ դա համոզեց:

Ամանորի շեմին Բեթհովենի ռե մինորային սիմֆոնիայի կատարումը վերածվեց ունկնդիրների համընդհանուր ուրախության: Հայաստանի կամերային նվագախումբն Արամ Ղարաբեկյանի ղեկավարությամբ հասստեց վերջերս ԱՄՆ-ում, Կանադայում, Գերմանիայում անցկացված հյուրախաղերի արդարացի հաջողությունը: Եվ կարելի է միայն մորմոքվել այն կապակցությամբ, որ Ղարաբեկյանի մասշտաբի դիրիժորը չի կանգնում Ֆիլհարմոնիկ նվագախմբի վահանակի մոտ, մեզ զրկելով ծանոթ եւ անծանոթ երաժշտության սիմֆոնիկ էջերը վերստին բացելու հնարավորությունից:

ՍՎԵՏԼԱՆԱ ՍԱՐԳՍՅԱՆ,
Արվեստագիտության դոկտոր

Լուսանկարների ցուցահանդես Թեքեյան կենտրոնում

Այս տարի տոնվում էր Երեւանի Խ. Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարանի 80-ամյակը: Բազմաթիվ միջոցառումների շարքը եզրափակվեց օրերս Թեքեյան կենտրոնում Հայաստանի Թեքեյան մշակութային միության կազմակերպած լուսանկարչական աշխատանքների ցուցահանդեսով, որտեղ ցուցադրվում էին մանկավարժական համալսարանի կուլտուրայի ֆակուլտետի գեղարվեստական լուսանկարչական բաժնի 15 ուսանողների 60 աշխատանքները, որոնց հետ կարելի է ծանոթանալ մինչեւ շաբաթավերջ: Ցուցահանդեսը բացելու պատիվը տրվեց բաժնի ղեկավար, ճանաչված ու սիրված կինոօպերատոր, ժողովրդական արտիստ Ալբերտ Յավուրյանին: Պրն Յավուրյանը, շնորհավորելով ուսանողներին, նշեց նաեւ, որ մանկավարժական համալսարանի կոլեկտիվի, արվեստանոցների ղեկավարների ջանք ու եռանդի շնորհիվ լուսանկարչությունից հեռու երիտասարդները 1, 2, 3 տարվա ընթացքում անհասներ են դարձել ու ներկայանում են փայլուն աշխատանքներով: Իհարկե, ուսանողներին մեծ աջակցություն են ցուցաբերում նաեւ ռեժիսոր Արտուշ Ղուկասյանը եւ դեկան Ռուբեն Միրզախանյանը: Ցուցահանդեսը յուրատեսակ քննություն էր մասնակիցների համար, եւ այն հաշվի կառնվի առաջիկա քննաշրջանի ընթացքում, նշեց պրն Յավուրյանը:

Պրն Ղուկասյանն էլ հույս հայտնեց, որ հանձինս նրանց, երկու տարի հետո համալսարանը կնախապատրաստի իր առաջին պրոֆեսիոնալ լուսանկարիչ-մասնագետներին, որոնց կարիքն այժմ շատ է զգացվում: «Ռեկտորատը միշտ իր ուշադրության կենտրոնում է պահում արվեստի բնագավառի նեղ մասնագիտությունները, բավականին հետաքրքրական արդյունքներ ունենք ու շարունակելու ենք այդ քաղաքականությունը»:

ՀԹՄՄ նախագահ, համալսարանի մշակույթի ֆակուլտետի դեկան Ռուբեն Միրզախանյանը, շնորհավորելով ուսանողներին գեղեցիկ աշխատանքներ ներկայացնելու համար, նշեց, որ ուրախ է ու քերկրանք է ապրում: «Լուսանկարչությունը լրջագույն արվեստ է, շատ հեռանկարային, ասաց պրն Միրզախանյանը եւ ավելացրեց, որ այն նաեւ ծայրաստիճան կիրառական է: Համոզված եմ, որ առաջիկա տարիներին այդ կիրառական արվեստի ճյուղի ներկայացման որակից կախված է նաեւ այն հանգամանքը, թե ինչպես մեր երկիրը՝ Հայաստանը, մեր ժողովուրդը կներկայացվի ողջ աշխարհին: Կարեւոր է եւ կիրառական նաեւ այն տեսանկյունից, երբ զովազդն իրապես գերկարեւոր նշանակություն ունի: Այսօր խոսել գովազդի մասին, առանց պրոֆեսիոնալ լուսանկարչական մակարդակի, կարծում եմ, տեղին չէ եւ անհնար է: Այդ տեսանկյունից եկեք խոստովանենք, որ մեր գովազդային ծրագրերի մեջ բավականին հետ ենք մնում: Հենց դա էր պատճառը, որ համալսարանում երեք տարի առաջ հիմնվեց բաժին, որտեղ մեր գեղարվեստական լուսանկարչական լավագույն գիտակներն իրենց փորձն են հաղորդում ուսանողներին», ասաց պրն Միրզախանյանը:

Իսկ գեղարվեստական լուսանկարչության բաժնում իրենց փորձն ու հմտություններն են փոխանցում ուսանողներին նախկին կինոօպերատորներ եւ լուսանկարի վարպետներ Մարտին Շահբազյանը, Բորիս Հովսեփյանը, Սահակ Թովյանը եւ շատ ու շատ ուրիշներ:

ՄԱՐԻԵՏԱ ՄԱԿԱՐՅԱՆ

Պատառիկներ կյանքից. հուշեր, ասույթներ

«Որքան շատ է մոտենում արվեստագետի մայրամուտը, այնքան շատ է խոսվում նրա մասին: Որքան շատ է խոսվում նրա մասին, այնքան շատ է նա մեծարվում: Որքան շատ է մեծարվում, այնքան շատ թշնամիներ է ծնունդ բերում: Որքան շատ թշնամիներ է ծնունդ բերում, այնքան դառնում է իմաստուն: Որքան իմաստուն, այնքան խենթ, որքան խենթ, այնքան նա մոտենում է Աստծուն: Որքան մոտենում է Աստծուն, այնքան նա մոտենում է անմահությանը»:

Արվեստ-կյանք-ստեղծագործություն, անցած ճանապարհի վերաիմաստավորում: Թերեւս կյանքի առաջացած տարիքում յուրաքանչյուրը, իսկ եթե արվեստագետ է՝ առավելապես, հակված է խոհական տրամադրությունների՝ արածը ամբողջացնելու, վավերացնելու (թեեւ որեւէ տարիքում ամբողջացնելն անհավանական է թվում, որովհետեւ կյանքը միշտ կիսատ է մնում...):

Սակայն կա մի վիճակ, երբ տիրապետող է դառնում մայրամուտային հոգեբանությունը, որ սովորաբար ծնում է հուշագրության պահանջ, որը նաեւ կյանքը հետահայաց ընդգրկելու փորձ է՝ լավ կամ վատ: Սա այն է, երբ մարդն ավելի իմաստուն է ուզում լինել, կամ է:

Գեղանկարիչ Կարեն Սմբատյանը ժամանակի մեջ իր գրույցը սկսել է գույնի լեզվով, իր ներքին կյանքը, ապրումն ու խոհը գույնի միջոցով վավերացրել, հաղորդել է մարդկանց: Մի կյանք գեղանկարչության ճանապարհին՝ իրականության եւ երեւակայության սահմաններին, անկումներով ու վերելքներով, պարտություններով ու հաջողություններով: Երբ ինքնավերարտադրման մեկ եղանակը դառնում է անբավարար, արվեստագետը դիմում է այլ միջոցի: Այս պահանջը Կարեն Սմբատյանը փորձում է բավարարել՝ դիմելով հուշագրությանը՝ իր կյանքի պատառիկներն ընթերցողին է հանձնում օրագրային գրառումներից, սեփական տպավորությունները կյանքի, արվեստի, մարդու, ապրումի, զգացումի մասին՝ խորհրդածություն-ասույթի ձեւով:

Երբ մեծարվողը շատ թշնամիներ է ծնունդ բերում, ուրեմն մարդկությունը շարունակում է անկումը, երբ լավը շարունակվում է խաչվել, ուրեմն ի սկզբանե ոչինչ չի փոխվել, սիզիփյան քարի պատմությունը ցարդ շարունակվում է: Եվ եթե դրանից «շահում է» անհաս-մտածողը, որովհետեւ իմաստնանում է, ուրեմն իրոք չկա բարիք առանց չարիքի:

«Բոցաշունչ արվեստագետ, որը սակայն սրտի միջք ունի, իր դասողություններում կրքոտ ու կրակոտ, դրա հետ մեկտեղ խորը, փիլիսոփայորեն մտածող, իրենից ամեն տեսակի ավելորդությունները վանող», գրում է Մարգարիս Ռուխկյանը Կարեն Սմբատյանի նորընծա «Պատառիկներ օրագրից» հուշագրության առաջաբանխոսքում:

Գեղանկարչի հուշագրության պատառիկները սկսվում են 1952 թ. մարտից. սեղմ շարադրանք, հակիրճ տպավորություններ կամ դաջված հիշողության պատառներին՝ սկսած ուսումնառության առաջին տարիներից, առաջին անգամ մերկ կին նկարելուց, ապա գրեթե անմարդաբնակ Դագո կղզու զորամասում զինվորական ծառայության տարիների տպավորություններից՝ խորհրդային զինվորի սովորական եւ անսովոր կյանքի շտրիխների նկարագրություններով. «Այստեղի բնությունն ունի սառը գամմա: Ծառերը բարձր են, հաստաբուն, տներն իրարից հեռու են, փայտաշեն: Փողոցներն իդեալական մաքուր են: Անցորդները լուռ են, պարզ հագնված: Այս ու այնտեղ գոթական ոճով եկեղեցիներ են»: Մերձբալթյան միջավայր. ինչ-որ տեղ սառն ու անհաղորդ վիճակներ, ապա վերադարձ եւ շարունակվող ուսում, որոնումներ՝ արվեստի ձեւերի ու գույների, արվեստագետների եւ նրանց ստեղծագործությունների միջեւ: Ընդունում, մերժում, երկխոսություն նրանց հետ՝ սեփականը ստեղծելու, իր գույնը արարելու համար: «Նկարչությունը բնավորություն է: Սեր: Զգացում, որը չեն գնում ու չեն խնդրում: Այն նվիրում են միմյանց այնպես, ինչպես ամենաթանկ բանը կնվիրեն կյանքում»:

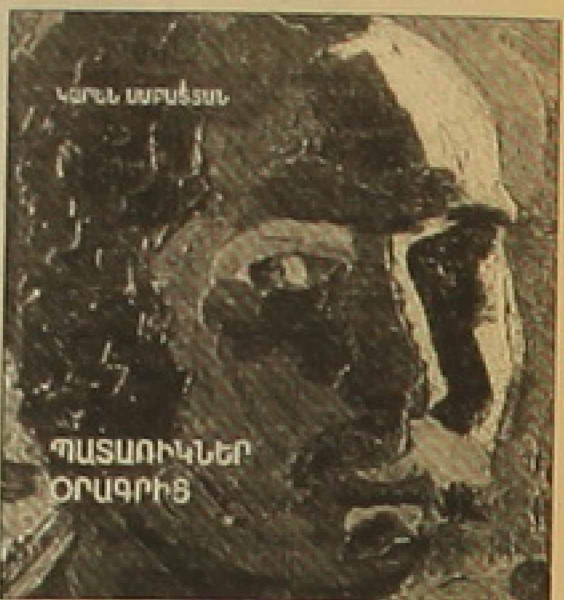

Կարեն Սմբատյանը գունային հարուստ գամմա ընդգրկող նկարիչ է, իր արվեստը գունահորդում է՝ կարմիրի, կապույտի, դեղինի տիրապետությամբ: Կտավի գույնը, սակայն, հաճախ է անհաղորդ աշխարհի գույնին... Եվ սա անխուսափելի է, ինչպես արվեստագետի ամեն ներքին երազ, որ կատարյալ է:

Կարեն Սմբատյանի կյանքի տարեգրությունը՝ խոհի ու մտածումի վերածված, ուղղված է մարդուն եւ աշխարհին, նրա բազմազան ձեւերին ու երեւույթներին: Անտարակույս, արվեստագետի մտահոգությունները հայ մշակույթին, հայ լեզվին, հայ դպրոցին ուղղված, ավելի տագնապահարույց են եւ առհասարակ արժեքային համակարգի հանկարծահաս շրջադարձին: Պետականորեն մտածելու եւ հայեցի դաստիարակության բացակայությամբ օտարության սանդղակներն ավելի են թանձրանում: Ժամանակի յուրաքանչյուր արձագանք ազգայինին եւ համամարդկայինին վերաբերող, աննկատ չի անցել գեղանկարչի հայացքից: Կյանքի ճանապարհ, որտեղ ցավն ու տխրությունը, հանդիպումն ու բաժանումը շաղախված են բանաստեղծական լռության, պատերազմական ոմբահարումների, կանացի քմայքների, սիրո ու հիասթափությունների մեջ:

Իր օրագրությունները նկարիչն ավարտում է տարիներ առաջ՝ խորհրդային ժամանակներում «Գարուն» ամսագրում Գարեգին Նժդեհի մասին տպագրած մի հոդվածի հիշողությամբ, որի առաջին արձագանքողներից մեկը Վազգեն Սարգսյանն է եղել:

Այսպես, շարունակվող կյանքի հետ ծգվող հուշի թելը նկարչին մոտեցնում է անանց արժեքների հասկացություններին՝ փորձելով կյանքն իմաստավորել սեփական փորձառությունից ծնված ասույթներով:

Բառի ապավինությանը պահ տված հուշերի այս շղթան՝ խորագրված «Պատառիկներ օրագրից», տպագրվել է «Տիգրան Մեծ» հրատարակչատանը՝ «Հայքուսակ» համալսարանի հովանավորությամբ:

ՄԵԼԱՆՅԱ ԲԱԴԱԼՅԱՆ

ԾԱՂՐԱՆԿԱՐՉԻ ԱՉՔԵՐՈՎ

Մրցաշրջան-2003-ի հաղթական ակնթարթները

Թող 2004 թ. նորանոր նվաճումների տարի լինի

Եվս մի քանի օր եւ պատմության գիրկը կանցնի մրցաշրջան-2003-ը, որը հարուստ էր տարբեր մարզաձեւերից անցկացված աշխարհի ու Եվրոպայի առաջնություններով, միջազգային խոշոր մրցաշարերով: Մրցաշրջանը հագեցած էր նաեւ Հայաստանի մարզիկների համար, որոնց ելույթներին «Ազգը» պարբերաբար անդրադարձել է: Մրցաշրջան-2003-ն ուրախության եւ հիասթափության (sic) հիշ պահեր չպարգեւեց հայ մարզասերներին: Եղան ակնառու հաջողություններ, տեղի ունեցան հիշարժան իրադարձություններ, որոնց թվում էին Երեւանում օգոստոսին կայացած Համահայկական 3-րդ խաղերը եւ հոկտեմբերին «Արարատ-73»-ի մեծ հաղթանակի 30-ամյակին նվիրված տոնակատարությունը: Իհարկե, եղան նաեւ առանձին ձախողումներ:

Նախաօլիմպիական տարում մարզիկների համար մեդալներից զատ ավելի էր կարեւորվում օլիմպիական ուղեգրերի նվաճումը: Այս առումով որոշակի հաջողություններ ունեցան հայ մարզիկները, որոնցից 9-ն արդեն Աթենքի օլիմպիադայում հանդես գալու իրավունք են ձեռք բերել: Տարին հատկապես «բերքառատ» էր Հայաստանի շախմատիստների համար, որոնց փառահեղ նվաճումները հաստատում են, որ իրոք Հայաստանն աշխարհի հզոր շախմատային տերություններից է: Եվ բնավ էլ պատահական չէ, որ այս տարվա 10 լավագույն մարզիկների ցուցակը գլխավորեց միջազգային գրոսմայստեր Էլինա Դանիելյանը: Հանրագումարի բերելով մրցաշրջանի արդյունքները եկեք վերհիշենք հայ մարզիկների հաղթական ակնթարթները:

Հայ շախմատիստուհիների փառահեղ նվաճումը

Թեեւ տարին նախաօլիմպիական էր, սակայն առավել աչքի ընկան ոչ օլիմպիական մարզաձեւի՝ շախմատի ներկայացուցիչները: Նախորդ տարին էլ մեր շախմատիստների համար հաջողակ էր: 2003 թ. այդ հաջողությունները շարունակվեցին, միայն այն տարբերությամբ, որ գլխավոր դերակատարներն այս անգամ հայ շախմատիստուհիներն էին: Նրանք իսկական մարզական սխրանք գործեցին: Հայկական շախմատի պատմության մեջ մի նոր ու անկրկնելի էջ գրվեց: Առաջին անգամ Հայաստանի շախմատիստուհիները հռչակվեցին Եվրոպայի չեմպիոններ: Հոկտեմբերին Բուլղարիայի Պլովդիվ քաղաքում կայացած շախմատի Եվրոպայի կանանց առաջնությունում շախմատիստուհիների մեր եռյակը՝ Էլինա Դանիելյանը, Լիլիթ Մկրտչյանը եւ Նելլի Աղինյանը, գերազանց ելույթներ ունեցան արժանիորեն նվաճելով աշխարհամասի չեմպիոնի տիտղոսը: Անցկացրած 9 հանդիպումներում Հայաստանի ընտրանին տոնեց 5 հաղթանակ, 4-ն ավարտեց ոչ-ոքի արդյունքով՝ 18 հնարավորից վաստակելով 14 միավոր: Նույնքիսի արդյունք ուներ նաեւ Հունգարիայի ուժեղ հավաքականը, սակայն վաստակած ընդհանուր միավորների քանակով չեմպիոնի ոսկե մեդալները նվաճեցին հայ շախմատիստուհիները: Հարկ է նշել, որ Հայաստանի հավաքականը միակն էր, որը ոչ մի պարտիայում պարտություն չկրեց: Այդ հաջողությունում հատկապես ծանրակշիռ էր Էլինա Դանիելյանի ներդրումը: Հայաստանի հնգակի չեմպիոնուհին թե կանանց եւ թե տղամարդկանց մեջ ցույց տվեց բացարձակ լավագույն արդյունքը՝ 9 հնարավորից վաստակելով 7 միավոր: 2003 թ. անկասկած Էլինայի մարզական կենսագրությունում լավագույնն է: Նրա գերազանց ելույթը վկայում է, որ Էլինան հնարավորություն ունի հաջող հանդես գալու նաեւ աշխարհի առաջնությունում: Իր խաղընկերուհուց հետ չմնաց նաեւ Լիլիթ Մկրտչյանը: Նա եւս վստահ ելույթներ ունեցավ՝ 8 հնարավորից վաստակելով 5,5 միավոր:

Սեպտեմբերին Սերբիայի եւ Չեռնոգորիայի Բուդվա քաղաքում անցկացված շախմատի Եվրոպայի պատանեկան առաջնությունում փառահեղ նվաճման հասավ վանաձորցի 10-ամյա հրաշամանուկ Սամվել Տեր-Սահակյանը: Նա պարզապես հիացրեց բոլորին իր կայուն մրցելույթներով: Մինչեւ 10 տարեկան շախմատիստների մրցավեճում Սամվելը գերազանցեց բոլորին՝ 9 հնարավորից վաստակելով 8 միավոր: Նույն մրցաշարում չեմպիոնի տիտղոսի նվաճմանը մոտ էր նաեւ մինչեւ 14 տարեկան շախմատիստների մրցավեճին մասնակցած Զավեն Անդրեասյանը: Վերջին տուրից առաջ նա 6,5 միավորով գլխավորում էր աղյուսակը, սակայն ցավալի պարտությունը հայ շախմատիստին զրկեց առաջնության պարգեւներից:

Տարին հաջողակ էր նաեւ մեր մյուս շախմատիստների համար: Հայ գրոսմայստերների ընտանիքը համալրվեց եւս երկուսով: Շախմատային բարձրագույն տիտղոսին արժանացան Տիգրան Նալբանդյանն ու Արա Մինասյանը: Վերջինս դարձավ Գյումրու առաջին գրոսմայստերը: Տիգրան Քոթանջյանն ու Տիգրան Լ. Պետրոսյանը միջազգային վարպետի կոչում ստացան: Իր հերթական տիտղոսը նվաճեց Հայաստանի չեմպիոն, աշխարհի երիտասարդների չեմպիոն Լեւոն Արոնյանը, որը Ստամբուլում կայացած շախմատի Եվրոպայի անհատական առաջնությունում գրավեց 3-րդ տեղը:

Հինգ ուղեգիր ծանրորդներին

Հայաստանում հենակետային մարզաձեւերի ներկայացուցիչներից թերեւս առավել հաջողը մեր ծանրորդների մրցելույթներն էին: Այսօր Հայաստանի նվաճած օլիմպիական 9 ուղեգրերից 5-ը բաժին են ընկնում ծանրորդներին: Նոյեմբերին Կանադայի Վանկուվեր քաղաքում անցկացված ծանրամարտի աշխարհի հերթական առաջնությունում Հայաստանի հավաքականը թիմային հաշվարկով գրավեց 10-րդ տեղը եւ իրավունք ստացավ 2004 թ. Աթենքի օլիմպիադայում մրցահարթակ դուրս բերելու 5 ծանրորդի: Ճիշտ է, անհատական մրցումների արդյունքներն այնքան էլ հաջող չէին մեր ծանրորդների համար: Մրցահարթակ դուրս եկած ութ ծանրորդներից մրցանակակիր դարձավ միայն Գեւորգ Դավթյանը: 77 կգ քաշային կարգում Գեւորգը երկամարտի 355 կգ արդյունքով դարձավ աշխարհի փոխչեմպիոն: Մինչ այդ, հունիսին Մեքսիկայում անցկացված աշխարհի երիտասարդական առաջնությունում Գեւորգ Դավթյանը դարձել էր բրոնզե մրցանակակիր: Այդ նույն մրցաշարում աշխարհի փոխչեմպիոն էր դարձել Տիգրան Մարտիրոսյանը (85 կգ), իսկ Արթուր Դանիելյանը (62 կգ) նվաճել էր բրոնզե մեդալ:

Սպասելիքները մեծ էին գերծանր քաշային ծանրորդ Աշոտ Դանիելյանից, որը Վանկուվերում բավարարվեց 7-րդ տեղով:

Ըմբիշների նվաճումները համեստ էին

Ինչպես եւ նախորդ տարի, մրցաշրջան-2003-ում էլ առանձնակի հաջողությունների չհասան հունահռոմեական եւ ազատ ոճի ըմբիշները: Մայիսին Ռիգայում կայացած ազատ ոճի ըմբշամարտի Եվրոպայի առաջնությունում մրցագորգ դուրս եկած վեց ըմբիշներից միայն 84 կգ քաշային մարզիկ Սամվել Աղաեւը դարձավ մրցանակակիր արժանանալով արծաթե մեդալի: Իսկ սեպտեմբերին Ստամբուլում կայացած աշխարհի առաջնությունում մեր ազատ ոճային 5 ըմբիշներից եւ ոչ մեկը չկարողացավ բարձրանալ պատվո պատվանդան: Ճիշտ է, Սամվել Աղաեւն օլիմպիական ուղեգիր նվաճեց: Անհաջող էր նաեւ հունահռոմեական ոճի ըմբիշների ելույթը: Ֆրանսիայում անցկացված աշխարհի առաջնությունում մեր 7 ըմբիշներն էլ անհաջողության մատնվեցին: Թերեւս միակ սփոփանքն այն էր, որ Վաղինակ Գալստյանն ու Հայկազ Գալստյանն Աթենքի օլիմպիադայի ուղեգիր նվաճեցին: Ավելի հաջող էր երիտասարդ ըմբիշների ելույթը: Ազատ ոճային Սուրեն Մարկոսյանը (66 կգ) դարձավ երիտասարդների աշխարհի փոխչեմպիոն: Եվրոպայի փոխչեմպիոններ դարձան Ռոման Ամոյանը (55 կգ) եւ Լեւոն Գեղամյանը (84 կգ):

Մեդալների հարուստ ավարով

Ավանդաբար Հայաստանի պատվիրակները հաջող մրցելույթներ են ունենում սամբո ըմբշամարտի մրցումներում: Բացառություն չէր նաեւ մրցաշրջան-2003-ը: Ռուսաստանի Ուրալսկ քաղաքում անցկացված սամբոյի աշխարհի առաջնությունից չեմպիոնի ոսկե մեդալով տուն վերադարձան Վահան Վարդանյանը եւ Լաերտ Ավագյանը, իսկ Հովհաննես Մալխասյանը՝ արծաթե մեդալով: Բուլղարիայի Ալբենա քաղաքում կայացած սամբոյի Եվրոպայի առաջնությունում հիանալի հանդես եկան Երվանդ Գրիգորյանը (52 կգ), Հովհաննես Դավթյանը (57 կգ) եւ Լաերտ Ավագյանը (74 կգ), որոնք նվաճեցին աշխարհամասի չեմպիոնի տիտղոսը: Տարին հաջող էր նաեւ ձյուդոյիստ Արմեն Նազարյանի համար: 60 կգ քաշային ձյուդոյիստը նախ Երեւանում կայացած Եվրոպայի երիտասարդական առաջնությունում փայլուն մրցելույթներ ունեցավ նվաճելով չեմպիոնի տիտղոսը, ապա Դյուսելդորֆում Եվրոպայի մեծահասակների առաջնությունում դարձավ բրոնզե մրցանակակիր:

Հաջողություն պատանեկան ֆուտբոլում

Ֆուտբոլն, անշուշտ, Հայաստանում ամենասիրված ու թիվ 1 մարզաձեւն է, որի ներկայացուցիչները, ցավոք, բավական ժամանակ որեւէ լուրջ հաջողության չէին հասել միջազգային ասպարեզում: Եվ ահա, վերջապես «սառույցը կոտրվեց»: Հայ ֆուտբոլասերներին իրենց գերազանց ելույթներով ուրախացրին ՀՀ մինչեւ 17 եւ 19 տարեկան պատանեկան հավաքականները: Հոկտեմբերի սկզբին Ուկրաինայում անցկացված ֆուտբոլի Եվրոպայի պատանեկան առաջնության ընտրական մրցաշարում մինչեւ 19 տարեկանների ՀՀ հավաքականն Ուկրաինայի, Ֆրանսիայի եւ Բոսնիայի ֆուտբոլիստների հետ մրցավեճում տոնելով 2 հաղթանակ, մեկ խաղ ավարտելով ոչ-ոքի, վստահորեն գրավեց առաջին տեղը: Հայաստանի պատանեկան հավաքականը Միխայ Ստոյկայի գլխավորությամբ հաջողությամբ հաղթահարեց ընտրական առաջին փուլի արգելքը եւ մտավ հաջորդ փուլ: Որոշ ժամանակ անց իրենց ավագ խաղընկերների մարզական սխրանքը կրկնեցին մինչեւ 17 տարեկան պատանիները: Խորեն Հովհաննիսյանի եւ Սամվել Պետրոսյանի գլխավորությամբ հայ ֆուտբոլիստները Սերբիայի, Հոլանդիայի եւ Բուլղարիայի իրենց հասակակիցների հետ պայքարում ընտրական խմբում գրավեցին առաջին տեղը: Այս հաջողությունները վկայում են, որ մանկապատանեկան ֆուտբոլում դրական որոշ տեղաշարժեր են կատարվել: Իհարկե, պատանեկան ֆուտբոլում հաջողությունները հուսադրող են:

Սակայն, ցավոք, նույնը չի կարելի ասել մեր ազգային եւ երիտասարդական հավաքականների մրցելույթների մասին: Ազգային հավաքականի ելույթները երկակի տպավորություն թողեցին: Եղան հանդիպումներ, որոնցում հավաքականի խաղը վատ տպավորություն չթողեց, սակայն լավ խաղը չամրապնդվեց համապատասխան արդյունքով: Ընտրական այս մրցափուլում էլ ՀՀ ազգային հավաքականը չկարողացավ լուրջ մրցակցություն ցույց տալ մրցակիցներին: Ինչ վերաբերում է մեր ակումբային թիմերին, ապա նրանց ելույթներն էլ միջազգային մրցասպարեզում անփառունակ էին: Երկրի չեմպիոն «Փյունիկը» թեեւ հաղթահարեց չեմպիոնների լիգայի խմբային մրցաշարի առաջին փուլի արգելքը դժվարությամբ առավելության հասնելով խաղամակարդակով հայ ֆուտբոլիստներին զիջող Իսլանդիայի չեմպիոնի նկատմամբ, բայց հաջորդ փուլում չկարողացավ հաղթահարել Բուլղարիայի ԲԿՄԱ-ի դիմադրությունը: «Բանանցն» ու «Շիրակը» եւս ոչնչով աչքի չընկան՝ պայքարից դուրս մնալով առաջին իսկ փուլից: Ուրախանալու քիչ առիթներ տվեց նաեւ ֆուտբոլի Հայաստանի առաջնությունը: Թիմերի խաղամակարդակների խիստ տարբերության, գածր մրցակցության պայմաններում առաջնության նկատմամբ հետաքրքրությունը մեծ չէր:

Ավարտելով անցնող տարվա մարզական արդյունքների ամփոփումը, **«Ազգի»** մարզական բաժինը շնորհավորում է մարզաշխարհի ներկայացուցիչներին, բոլոր մարզասերներին գալիք Ամանորի կապակցությամբ եւ մաղթում նրանց ամենայն բարիք: Թող մրցաշրջան-2004-ը, օլիմպիական տարին հայ մարզիկների համար նորանոր նվաճումների, ծանրակշիռ հաղթանակների տարի դառնա:

Էջը պատրաստեց
ԱՇՈՏ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆԸ

ԱՐՁԱԳԱՆՔ

Գագրայում չկա հայկական եկեղեցի

Այդ դեպքում ի՞նչն են հրդեհել աբխազները

Դեկտեմբերի 22-ին «Sakartvelo.ru» ինտերնետային թերթը մի անստորագիր հոդված էր տպագրել, որում խոսվում էր այն ծանր պայմանների մասին, որոնցում հայտնվել են աբխազահայերը: Այս լրատվությունն **«Ազգի»** տրամադրության տակ կար վաղուց, սակայն մենք չհրապարակեցինք, հաշվի առնելով դրանում տեղ գտած խիստ կասկածելի, սադրիչ, իրականությանը չհամապատասխանող «փաստերը»: Մասնավորապես նշվում էր, թե վերջերս պայթեցվել է Գագրայի հայկական դպրոցը, հրկիզվել է տեղի առաքելական եկեղեցին:

«Ազգի» թղթակիցը վերջին տարիներին հաճախ է լինում Աբխազիայում, եւ կարող ենք փաստել, որ ոչ միայն Գագրայում, այլեւ ամբողջ Աբխազիայի տարածքում չի եղել եւ չկա Հայ առաքելական եկեղեցի: Ցավոք, մեզ երեկ եւ նախորդ օրը չհաջողվեց կապվել Աբխազիայի խորհրդարանի հայազգի երեք պատգամավորներից եւ ոչ մեկի հետ: Չհաջողվեց նաեւ կապ հաստատել Գագրայում գործող «Մաշտոց» եւ մայրաքաղաք Սուխումում գործող «Կռունկ» հայկական կազմակերպությունների ղեկավարներ Խաչիկ Մինասյանի եւ Գալուստ Տրապիզոնյանի հետ:

Ինչ վերաբերում է վրացական ինտերնետային սայթում տեղադրված հոդվածում նշված մյուս պնդումներին, թե Աբխազիայի իշխանությունները հայերին դուրս են մղում հասարակական, քաղաքական, տնտեսական գործունեության բոլոր ոլորտներից, իսկ պետական հիմնարկներում աշխատող հայերը հեռացվում են աշխատանքից, ապա սա եւս խիստ կասկածելի է: Մյուս կողմից՝ կարող ենք պնդել, որ վրաց-աբխազական պատերազմից հետո աբխազահայության նկատմամբ, մասնավորապես հայության այն հատվածի, որը չէր կռվում վրացական օկուպացիոն զորքերի դեմ կամ որդեգրել էր չեզոք դիրքորոշում, եղել են ահաբեկչությունների, բռնարարքների, կողոպուտի, թալանի, ստորացման բազմաթիվ դեպքեր:

«Ազգը» ժամանակին թղթակցություններով Աբխազիայից պատմել է այն սարսափների մասին, որ կրում է Գուլրիպշի շրջանի հայությունը, մասնավորապես Արակիչ, Լաբրա, Աքարա Արմյանսկի հայաբնակ գյուղերում:

Վրացական մամուլն արդեն երկու օր ակտիվ շրջանառության մեջ է դրել այն տեղեկատվությունը, որ դրվել էր վրացական ինտերնետային էջում: Պետք է նաեւ նկատենք, որ վրացական մամուլի «հոգատարությունն» աբխազահայերի ճակատագրի հանդեպ արդարացված չէ առնվազն բարոյական առումով: Արդեն 10 տարի շարունակ նույն վրացական մամուլը հարյուրավոր հրապարակումներով աբխազահայությանը մեղադրել է Աբխազիայում բնակվող վրաց ժողովրդի հանդեպ իբր ցեղասպանություն իրականացնելու եւ այլ ծանր մեղքերի մեջ:

Այո, պատերազմի ժամանակ աբխազահայության մի ստվար հատված պայքարել է վրացական օկուպացիոն զորքերի դեմ, որոնք կողոպուտի էին ենթարկում Աբխազիայում բնակվող բոլոր ազգություններին, այդ թվում՝ վրացիներին:

Ռ. Հ.

Ադրբեջանում ահաբեկիչ է ձերբակալվել

ԲԱՔՈՒ, 25 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՎՈՍՏԻ ՏԱՍՍ: Ադրբեջանցի սահմանապահները ձերբակալել են Ստամբուլի վերջին ահաբեկչություններին հանցակցության մեջ կասկածվողի: Այս մասին Ադրբեջանի պետական սահմանապահ ծառայության պետ Էլչին Կուլիեւը լրագրողներին հայտարարել է հինգշաբթի: «Ձերբակալությունը տեղի է ունեցել ադրբեջանա-իրանական սահմանում: Ձերբակալվածի նկատմամբ համապատասխան միջոցներ են ձեռնարկվել», ասել է Կուլիեւը: Նա չի ճշտել, թե որ երկրի քաղաքացի է ձերբակալվածը, նշելով միայն, որ ձերբակալվածը մուսուլմանական երկրի ներկայացուցիչ է:

Ռուսաստանը քննարկում է Մերձդնեստրում հյուպատոսություն բացելու հարցը

ՌԴ ԱԳՆ պաշտոնական ներկայացուցիչ Ալեքսանդր Յակովենկոն հայտարարել է, որ Մոսկվան քննարկում է չճանաչված Մերձդնեստրում հյուպատոսություն բացելու հնարավորության խնդիրը: ՌԴ ԱԳՆ տեղեկատվության դեպարտամենտի փոխտնօրեն Միխայիլ Տրոյանսկին «Նեզավիսիմայա գազետային» ասել է, որ չճանաչված Աբխազիայում եւ Հարավային Օսիայում հյուպատոսություն բացելու ծրագրեր կարող են առաջ գալ միայն Վրաստանի ղեկավարության համաձայնության դեպքում:

Ռուսաստանի՝ Մերձդնեստրում հյուպատոսություն բացելու հարցը պետք է դիտարկել վերջերս Մոսկվա-Քիշնեւ հարաբերություններում ստեղծված բարդ իրավիճակով: Մոլդովայի իշխանությունները վերջին պահին ԵԱՀԿ-ի (կարդալ՝ ԱՄՆ-ի) ճնշման տակ հրաժարվեցին ստորագրել Մոսկվայի մշակած համապարփակ փաստաթուղթը, որը վերաբերում էր Մոլդովա-Մերձդնեստր հակամարտության կարգավորմանը, Մերձդնեստրի կարգավիճակին:

11 օրում 2-րդ մահափորձը Պակիստանի նախագահի դեմ

Երեկ կրկին մահափորձ կատարվեց Պակիստանի նախագահ Փերվեզ Մուշարաֆի դեմ այն պահին, երբ վերջինիս ավտոշարասյունը Իսլամաբադից ուղեւորվում էր Ռավալփինդիում գտնվող զինվորական նստավայր: Երկու փոքր բեռնատարներում տեղադրված հզոր պայթուցիկների հարվածից թեեւ Մուշարաֆը փրկվեց, սակայն նրա թիկնապահներից եւ պատահական անցորդներից 15-ը սպանվեցին, 46-ը վիրավորվեցին: Մահափորձից անմիջապես հետո ելույթ ունենալով հեռուստատեսությամբ Փերվեզ Մուշարաֆը հայտարարեց, թե շարունակելու է իր անզիջողական պայքարը ահաբեկչության դեմ: Ընդամենը 11 օր առաջ Պակիստանի նախագահը խուսափել էր ուրիշ մահափորձից, որը պատահել էր Իսլամաբադի կամուրջներից մեկի վրայով անցնելիս: Այդ ժամանակ նույնպես զոհվել եւ վիրավորվել էին անմեղ անցորդներ:

Պայթյուն Քաբուլում ՄԱԿ-ի ներկայացուցչության մոտ

Երեկ առավոտյան Քաբուլում ՄԱԿ-ի ներկայացուցչության շենքի մոտ տեղի է ունեցել հուժկու պայթյուն: Ֆրանս Պրեսը հաղորդում է, որ ռումբի պայթյունից քանդվել է նախագահական պալատից ոչ հեռու գտնվող այդ շենքի պարսպի մի մասը: Աֆղանստանի անվտանգության ծառայության սպաներից մեկը հայտնել է, որ ռումբի պայթյունից որեւէ մեկը չի տուժել: Փշրվել են մոտակա շենքերի լուսամուտները: Ռումբը դրված է եղել հենց պարսպի մոտ, որը հեռու չէ նախագահական պալատից եւ անվտանգության միջազգային ուժերի շտաբից ոչ հեռու: Աֆղան սպան նշել է, որ, ամենայն հավանականությամբ, խոսքն ահաբեկչական քայլի մասին է, թեեւ «դժվար է ստույգ ասել, թե ով է դրել ռումբը»: Վերջին օրերին Քաբուլի վրա յոթ հրթիռ էր արձակվել: Թալիբ զինյալներն ստանձնել էին այդ ձեռնարկումների պատասխանատվությունը, զգուշացնելով, որ իրենք ձգտում են խոչընդոտել Լոյա ջիրգայի (ազգային ժողովի) աշխատանքը, որը ներկայումս Քաբուլում քննարկում է երկրի սահմանադրության նախագիծը:

ՀՀ Կենտրոնական բանկը 26.12.2003 թ. ժ. 9:00-ից սահմանում է արտարժույթի հետեւյալ հաշվարկային փոխարժեքները ու գնման եւ վաճառքի հետեւյալ գները

ISO-ի կոդը	Միավոր	Արտարժույթ	Հաշվարկային փոխարժեք	Գնում	Վաճառք
USD	1	ԱՄՆ դոլար	562.83	557.20	568.50
EUR	1	եվրո	698.30	694.10	702.50
RUR	1	ռուս. ռուբլի	19.25	18.10	20.40

For Your Internal News of Armenia Log on to
www.azg.am
in Armenian, English, Russian and Turkish

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

Դեկտեմբերի 28-ին, ժամը 19:00-ին, «Արամ Խաչատրյան» նորաբաց համերգասրահում տեղի կունենա Հայաստանի պետական ֆիլհարմոնիկ նվագախմբի եւ երգչախմբի ամանորյա համերգը՝ **Հրանտ Թոխատյանի** եւ **Միքայել Պողոսյանի** մասնակցությամբ:

Նվագախմբի գեղարվեստական ղեկավար եւ գլխավոր դիրիժոր՝
Էդվարդ Թոփչյան
Ֆիլհարմոնիկ երգչախմբի ղեկավար՝
Գեւորգ Մուրադյան
Համերգաշրջանի հովանավոր՝
Հայկական բարեգործական ընդհանուր միություն

Տոմսերը վաճառվում են
«Արամ Խաչատրյան» համերգասրահի տոմսարկղում:

ՄԱՐԴՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ ԵՎ ԺՈՂՈՎՐԴԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ
ՄԻԺԻ
INSTITUTE FOR DEMOCRACY AND HUMAN RIGHTS
IDHR

Մարդու իրավունքների եւ ժողովրդավարության ինստիտուտ՝ ՄԻԺԻ կազմակերպությունը խորապես ցավակցում է ՄԻԺԻ-ի խորհրդի անդամ, ՄԻԺԻ-ի գործադիր գրասենյակի ընդհանուր համակարգող Հռիփսիմե Մանուկյանին եւ նրա բոլոր հարազատներին՝ սիրելի հայրիկի՝ Գալուստ Մանուկյանի ցավալի ու հանկարծակի մահվան կապակցությամբ:

ՄԻԺԻ-ի նախագահ Արմինե Առաքելյան
ՄԻԺԻ-ի խորհուրդ
ՄԻԺԻ-ի գործադիր գրասենյակ
ՄԻԺԻ-ի ուղեկից երիտասարդական ակումբ

ք. Երեւան,
26.12.2003թ.

Հրավիրում ենք ամանորյա գիշերն անցկացնելու
«Էրեբունի» հյուրանոցի ռեստորանում: Ուրախ երաժշտությունը Ձեզ կպարգեւի հաճելի գիշեր: Դուք կուրախանաք մինչեւ լույս: Ցանկացողներին տրամադրվում են անվճար հյուրասենյակներ:
Տոմսերի համար դիմել հյուրանոցի ադմինիստրատորին,
հեռ.՝ 56 49 93:
Տոմսի արժեքը՝ 30 դոլար:

«ԻՆՆԱ-գրուպ» ՍՊԸ ռիէլտորական ընկերությունը Երեւանի «Ադամանդ» ատրանքահումքային բորսայի հարթակում աճուրդային վաճառքի է ներկայացնում «Հայկական ավիաուղիներ» ՓԲԸ-ի գույքը՝
- Հողամաս (ընդ. մակ. 5.0 հա)
Մեկնարկային գինը՝ 1 450 000 դոլարին համարժեք դրամ:
Հասցեն՝ ք. Երեւան, Մալաթիա-Սեբաստիա համայնք, Արարատյան բնակավայրի գանգված
Աճուրդները՝ դասական, այնուհետեւ հոլանդական եղանակով 2004 թ. հունվարի 26-ին, ժամը 13.00, ք. Երեւան, Ազաթանգեղոսի 6/1 հասցեով:
Տեղեկությունների համար դիմել «ԻՆՆԱ-ԳՐՈՒՊ» ընկերությանը:
Հեռ.՝ 58 12 42 կամ 56 31 15, 56 48 83:

вклад **Нарекаци**
Мудрость истории

- **1 месяц - 7% годовых**
- от **1000** до **10000 USD** или **EURO**
- досрочное изъятие - в течение **1 часа** и начислением **2,5% годовых**

вклад **Хоренаци**
Правота разума

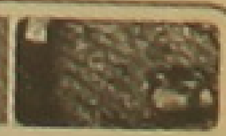

- **3 месяца - 8,5% годовых**
- от **1000** до **10000 USD** или **EURO**
- досрочное изъятие - начисление **2,5%** в течение 1 месяца, **4%** - в течение 2 месяца, **5%** - в течение 3 месяца
- при пролонгации - **подарок "ArCa Classic"**

СТАНДАРТНЫЕ ВКЛАДЫ В ДРАМАХ И ВАЛЮТЕ

Срок вклада	Выплата процентов	AMD	USD, EURO До 10.000	USD, EURO От 10.001 до 100.000
до востребования		3	2.5	
31 - 90 дней	в конце срока	8.5	7	7.5
	ежемесячно	8	6.5	7
91 - 182 дня	в конце срока	9	8	8.5
	ежемесячно	8	7	7.5
183 - 364 дня	в конце срока	10	9	9.5
	ежемесячно	9	8	8.5
365 дней и более	в конце срока	11	10	10.5
	ежемесячно	10	9	9.5

Вклады превышающие 50 млн. AMD или 100 тыс. USD, EURO - по индивидуальным ставкам.
Минимальная сумма срочных депозитов
- 50 000 AMD
- 100 USD, EURO

ЮНИБАНК | 53 98 70

АДРЕСА ФИЛИАЛОВ ЗАО "ЮНИБАНК"

- **Центральный офис**
г. Ереван, ул. Амирян 12
тел. (3741) **539870, 539871, 534474**
e-mail: unibank@unibank.am

- **Филиалы в г. Ереване:**
Филиал "КЕНТРОН"
ул. Абовяна 26
тел. (3741) **542431**
Филиал "КОМИТАС"
ул. Комитаса 15/2
тел. (3741) **261838**
Филиал "МАЛАТИЯ"
ул. Себастия 141
тел. (3741) **776627**

- **Филиалы в Армении:**
Филиал "ВАНАДЗОР"
г. Ванадзор, ул. Тигран Мец 53
тел. (37451) **40872**
Филиал "ГЮМРИ"
г. Гюмри, ул. Ахтанаки 1
тел. (37441) **33055**

Գովազդի համար զանգահարել՝ 58-24-83

«Գինդ» տպագրատուն, Երեւան, Բաղրամյան 70ա Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69150. Տպաքանակը՝ 3000 Ստորագրված է տպագրության 26. 12. 2003 Գինը՝ 100 դրամ